

ΤΑ ΤΡΙΑ ΠΕΝΤΑΛΙΡΑ

Ἡ Χρυσανγὴ καὶ ὁ Γεράσιμος, τὰ μόνα τέκνα τοῦ φτωχοῦ Σταμάτη, ἦσαν οἱ πιὸ ἀγαπημένοι ἀδελφοὶ εἰς τὴν Κέρκυραν καὶ ἀπὸ τὰ εὐμορφότερα παιδιὰ τοῦ τόπου. Εἶχαν μεγαλώσει μαζὶ πάντα, κ' ἐπίστευαν ὅτι τίποτε δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ τοὺς χωρίσῃ — οὔτε αὐτὸς ὁ θάνατος. Ὅταν ὅμως ἤρχισαν νὰ φουσκώνουν τὰ στήθη τῆς Χρυσανγῆς καὶ νὰ ξεφυτρώνουν τὰ πρῶτα χνούδια τῆς νεότητος εἰς τὰ μάγουλα τοῦ Γερασίμου, μὲ ἀπορίαν, ὅχι καὶ πολὺ δυσάρεστον, εἶχαν ἀνακαλύψει καὶ οἱ δύο ὅτι δὲν τοὺς ἔφθανε πλέον ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη μονάχα διὰ νὰ περάσουν τὴν ζωὴν των εὐχάριστα καὶ ὅτι μία φλόγα τῆς καρδιάς των ὑπουλῇ, ἐν ᾧ τοὺς ἐρέθιζε ἐπίμονα καὶ ἀγριότερα ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν τὴν σάρκα, τοὺς ἔσβυνε γλυκὰ-γλυκὰ τὴν παιδικὴν πεποίθησιν ὅτι τίποτε δὲν θὰ τοὺς χωρίσῃ εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον. Ὁ παιγνιδιάρης ὅμως Ἐρωτας ὅχι μόνον τοὺς ἐχώρισε σκληρὰ καὶ πολὺ γληγορώτερα παρ' ὅσον ὠνειρεύοντο, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἔκαμε νάγαπήσουν τρελλὰ καὶ νὰ στεφανωθοῦν δύο τέτοια ὑποκείμενα πού οὔτε κατὰ φαντασίαν θὰ τὸ ἐπίστευαν ποτέ. Ἡ Χρυσανγὴ λοιπὸν ἡ εὐμορφὴ εἶχεν ἐρωτευθῇ ἓνα ἀσχημότερον ἄνθρωπον, τὸν στραβοπόδη Πετριτῇ, καὶ ὁ Γεράσιμος, παρ' ὅλα τὰ ἡράκλεια κάλλη του, εἶχε σκλαβωθῇ ἀπὸ μίαν γυναικοῦλα, μιᾶς σπιθαμῆς πρᾶμα, τὴν Βασίλω. Τώρα τί ἐξήλεψε καὶ ἡ Χρυσανγὴ τοῦ στραβοπόδη Πετριτῇ καὶ ὁ Γεράσιμος τῆς σπιθαμαίᾳς Βασίλως, εἶναι μυστήριον. Καὶ οἱ δύο ἐβεβαίωναν ὅτι θὰ τοὺς εἶχαν κάμη μάγια διὰ νάγαπήσουν τέτοια πρόσωπα. Μολαταῦτα δὲν ἔλεγαν τὴν ἀλήθειαν, διότι ὁ Πετριτῆς εἶχε τὰς μεγαλυτέρας ἀρετὰς ἐπάνω του διὰ νὰ κερδίσῃ τὴν καρδιὰ μιᾶς εὐμορφῆς κόρης τοῦ λαοῦ. Ἐπαιξε τὴν κιθάρᾳ γλυκύτατα κ' ἐτραγουδοῦσε παθητικώτατα καὶ ἦτο χορευτὴς πρώτης τάξεως. Μὰ δὲν εἶχε πεντάρα ἐπάνω του, μὰ ἦτον ἀκαμάτης, μὰ ἦτο καὶ μεθύστακας καὶ στραβοπόδης ἀκόμη—καὶ τί βγαίνει μ' αὐτά; «Ἡ Χρυσανγὴ, μπορεῖ νὰ σοῦ πῶ, ἂν δὲν ἦταν καὶ στραβοπόδης, δὲν θὰ τὸν εὔρισκε καὶ πολὺ τοῦ γούστου της!» Τὸ ἴδιον καὶ ὁ Γεράσιμος διὰ τὴν Βασίλω του: «Ἄν ἦταν γεμάτη σὰν αὐτὸν κ' εἶχε ροδοκόκκινον πρόσωπο, δὲν θὰ τὴν ἀγαποῦσε καὶ πολὺ — νᾶσαι βέβαιος!» Ἀλλὰ εἶχε, ἡ στρίγγλα, τόσα ἄλλα προτερήματα! Πρὸ πάντων ἐκρατοῦσε τὰ μάτια ὅλο κατεβασμένα ἀπὸ ταπεινότητα, ἂν τὰ ἐσήκωνε ὅμως κ' ἐκύνταζ' ἐντροπαλὰ-ἐντροπαλὰ τὸν Γεράσιμό της, ἔφευγαν ἀστραπαὶ λαγνείας ἀπὸ μέσα των πού οἰστρογηλατοῦσαν ἐπικίνδυνα τὰς σαρκικὰς ὁρέξεις του καὶ τὸν ἐδαιμόνιζαν εἰς τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ γυναῖκα αὐτῇ θὰ

ἦναι ὅλη πάθος καὶ ἀπόλαυσις. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον λοιπὸν ἔστεφανώθηκαν καὶ οἱ δύο ἀδελφοί, τὸν Πετριτῇ ἢ Χρυσσαυγῇ καὶ τὴν Βασίλῳ ὁ Γεράσιμος.

Ὁλος ὁ κόσμος ποὺ τοὺς ἐγνώριζεν ἐγέλασε ἀρκετὰ μὲ τοὺς γάμους αὐτοὺς καὶ ἐπεριγέλασε μὲ τᾷστειότερα ἐπίθετα τὰ δυσανάλογα ἀνδρόγυνα. Μόνον ἓνας κάποιος Μαντζαβίνος ἐπῆγε νὰ σκάση ἀπὸ τὸ κακό του. Ὁ Μαντζαβίνος αὐτός, ὅπως καὶ τὸνομά του φανερώ-ναι, εἶχε μέσα του βενετσιάνικο αἷμα, διότι ἡ οἰκογένειά του εἶχε ἀποκατασταθῇ εἰς τὴν Κέρκυραν ὀλίγα χρόνια μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἑπτανήσου ὑπὸ τῆς Δημοκρατίας τοῦ Ἁγίου Μάρκου. Ὁ πάππος του καὶ ὁ πατέρας του ἦσαν ἀρχαιοπῶλαι, ιδιότροποι καὶ μυστηριώ-δεις ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι, ἐν ᾧ ἡμποροῦσαν νὰ κερδίζουν πολλὰ ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμά των, ἐξημιώνοντο πάντοτε σχεδόν, διότι «ἔτσι τὸ θέλανε αὐτοί, νὰ πουλοῦν τὰκριβὰ φτηνὰ καὶ τὰ φτηνὰ ἀκριβὰ—κι ὅποιος θέλει ἄς μὴν ἀγοράζη!» Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ μὲ τὸν καιρὸν οἱ ἴδιοι ἐγίνοντο αἰτία νὰ περιορίζεται τόσον ἡ ἐργασία των, ὥστε, ὅταν ἀπέθιγαν καὶ οἱ δύο, ὁ διάδοχός των Μαντζαβίνος, ὁμοιος καὶ ἀπαράλλακτος μὲ τοὺς προγόνους του, εἶχε κληρονομήσει ἀπ' αὐτοὺς πολὺ ὀλίγας ἀρχαιότητας, τιποτένιαν ἀξίαν, καὶ εἶχε ἀνοίξει ἓνα μαγα-ζάκι εἰς τὸ πλεόν ἀπόκεντρο μέρος τῆς Κερκύρας, εἰς τὸ Καμπιέλλο, καὶ ἦτο γείτονας τῆς Χρυσσαυγῆς, διὰ τὴν ὁποίαν, μόλις τὴν πρωτο-εἶδε, ἐκυριεύθηκε ἀπὸ ἐπικίνδυνον ἔρωτα. Ὅπως ὅμως ἦτον ἡσυχος ἄνθρωπος, μισάνθρωπος μάλιστα, δὲν ἐτολμοῦσε ποτὲ νὰ τῆς φανε-ρώσῃ τὸ πάθος του, τὴν ἐκατάτρωγε ὅμως ὥρες ἀπὸ τὸ μαγαζάκι του, καὶ ἡ Χρυσσαυγῇ εἶχε μυρισθῇ ἐξαίρετα τὸν ἔρωτα τοῦ καλοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλὰ «ποῖός τοῦ πε νὰ μὴν ἀγαπᾷ τὰ τραγούδια καὶ τοὺς χοροὺς καὶ νὰ μὴ μάθῃ ποτέ του κιθάρα;» Πιθανῶς τότε νὰ ἐτρα-βοῦσε τὴν συμπάθειαν τῆς Χρυσσαυγῆς, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἦτο στρα-βοπόδης. Αὐτὸς ὅμως εἰς τὸ μαγαζάκι του ἔτρωγε, ἐκεῖ ἔπινε, ἐκεῖ καὶ ἐκοιμᾶτο, καὶ ἡ μόνη ἐπίδειξις ποὺ ἔκαμνε τῶν προτερημάτων του ἦτο νὰ προσέχῃ πάντοτε νὰ ἔχῃ τῆς ὥρας τὴν χωρίστρα του καὶ νὰ φορῇ ἓνα πεντάλιον εἰς σῆμα καρδιᾶς καλῆς τέχνης ποὺ τὸ ἐκύτταζε συχνὰ μὲ κρυφὸ καμάρι νὰ κρέμεται ἀπὸ τὴν σιδερένια ἀλυσίδα τοῦ χονδροῦ ὥρολογίου του. Τὸ πεντάλιον αὐτὸ ὁ Μαντζαβίνος εἶχε κληρονομήσει ἀπὸ τὸν πατέρα του καὶ ἦτο τὸ μόνον ἀντικείμενον, μὲ τὸ ὁποῖον πάν-τοτε ἔκαμνεν ἔρωτα περιπαθῇ ἡ Χρυσσαυγῇ, ὅσες φορὲς τὴν ἀντίκρυζε ὁ ἀρχαιοπῶλης. Ὁ ἀρχαιοπῶλης αὐτὸς εἶχε μάτια Λυγκὸς καὶ ἔβλεπεν ἐξαίρετα ὅτι ἡ Χρυσσαυγῇ ὅλο τὸ πεντάλιό του ἐκατάτρωγε, ἀλλ' ὁ ἔρωτας τὸν ἐθάμπωνε καὶ ἐπίστευεν ὅτι μονάχα τὸ πρόσωπό του ἐθαύ-μαζε, καὶ ἦτον εὐτυχὴς θνητὸς καὶ ὑπερβέβαιος ὅτι τὸν ἀγαπᾷ καὶ

αὐτὴ, καὶ ἡτοιμάζετο τέλος πάντων νᾶφήσῃ κατὰ μέρος τὴν δειλίαν ποῦ τοῦ ἐνέπνεε ὁ ἀληθινός του ἔρωτας καὶ νὰ τὴν ζητήσῃ εἰς γάμον ἀπὸ τὸν πατέρα της, ἀλλὰ, ὅπως συμβαίνει συνήθως, ἐκεῖ ποῦ ἐσκέπτετο σοβαρὰ τέτοιο πρᾶγμα, ἐμαθητεύθηκε ὅτι ἡ Χρυσανγὴ στεφανώνεται μὲ τὸν στραβοπόδη Πετριτῇ! Ὁ δυστυχὴς Μαντζαβῖνος μείνας ἔξω τοῦ νυμφῶνος εἶχε ἀλλάξει χίλια χρώματα κ' ἐπληρώθηκε κατὰ καρδὰ εἰς τὴν φιλοτιμίαν του, καὶ διὰ μιᾶς τὸ ἡμερο αὐτὸ πρόβατο ἐμεταμορφώθηκε εἰς ἀχόρταστον λύκον, κ' ἐδιηνοῦσε ἐκδίκησιν, κ' ἐποθοῦσε τώρα ἓνα μονάχα πρᾶγμα: «νᾶτιμάσῃ πέρα καὶ πέρα ὅλο τὸ σπίτι τοῦ μᾶστορο-Σταμάτη: τὴ Χρυσανγὴ του καὶ τὸ Γεράσιμο κι αὐτὸν τὸν ἴδιο τὸν πατέρα μὲ τὴν ἀτιμία τῶν παιδιῶν!» Βέβαια ἀπὸ πολλὰ ἐζητοῦσε ὁ κὺρ Μαντζαβῖνος καὶ εἶχε ὅλα τὰ δίκαια τοῦ κόσμου νᾶγριέσῃ τόσο· ἀλλὰ ἔλα ποῦ ἐπίστευε ὅτι ἔχει ὅλα τὰ δίκαια τοῦ κόσμου καὶ ὅτι ἦτον ὑποχρεωμένη ἡ Χρυσανγὴ νὰ γίνῃ γυναῖκά του, μόνον καὶ μόνον διότι ἐρωτοτροποῦσε χρόνια τώρα μὲ τὸ πεντάλιρό του ἐκεῖνο ποῦ εἶχε σχῆμα καρδιᾶς! «Γιατὶ νὰ ἐρωτοτροπῇ μὲ τὸ ἄψυχο αὐτὸ πρᾶμα καὶ νὰ κάμῃ τὸ Μαντζαβῖνο νὰ πιστεῦῃ πὼς αὐτὸν ἀγαπᾷ,» ἂν καὶ εἶχε μάτια Λυγκὸς κ' ἔβλεπε πολὺ καλὰ ὁ εὐλογημένος ὅτι τὴν χρυσὴν καρδιὰ τοῦ ὥρολογίου του ἐλάτρευε ἡ Χρυσανγὴ καὶ ὅχι τὴν ἀληθινὴν του; Ναί· τὸ βλέπει τώρα ὅτι τὴν εἶχε σκλαβώσῃ μονάχα τὸ πεντάλιρό του ὅπως τοῦ εἶχε περάσῃ πολλές φορὲς τέτοια ὑποψία, ἀλλὰ ποῦ νὰ τὸ παραδεχθῇ αὐτὸς ποῦ ἐθαυροῦσε τὸν ἑαυτὸν του Ἀδωνιν μὲ τὴν θαυμασίαν χωρίστραν του μάλιστα καὶ τὴν ἄμεμπτην περιβολὴν του! «Τί χρωστοῦσε λοιπὸν τῆς Χρυσανγῆς αὐτῆς νὰ τὸν δαιμονίσῃ ἔτσι μὲ τὲς φλογερὲς ματιές της; Τὸν δαιμόνισε γιὰ νὰ τὸν περιπαῖξῃ; γιὰ νὰ τὸν κάμῃ νὰ λυώσῃ ἀπὸ ἄχτι ἐρωτικὸ; Μωρὲ θὰ τὴν ἀπολαύσῃ αὐτὸς αὐτὴν καὶ τὴ νύφη της ἀκόμη, ἔτσι, ἀπὸ πείσμα, ἀπὸ ὀργή, ἀπὸ ἐκδίκησι βενετσιάνικη! Πολιτικὴ μονάχα χρειάζεται καὶ ὑπομονή!» Καὶ ὁ Μαντζαβῖνος τώρα μὲ τὴν ἐρωτικὴν του ἀπελπισίαν ἀνεκάλυψε ὅτι ἦτο δυνατὸς διπλωμάτης, διότι πράγματι ἡ μέθοδος ποῦ ἐδιάλεξε νὰ προσελκύσῃ τὴν Χρυσανγὴν καὶ μαζί της καὶ τὴν Βασίλω εἰς τὰς ἀγκάλας του ἦτο σατανικὴ καὶ ἀξία νὰ δοξάσῃ καὶ τοὺς μεγαλυτέρους πολιτικούς τοῦ αἰῶνός μας. Ὅταν λοιπὸν ἐμαθητεύθηκαν οἱ ἀρραβῶνες τῆς Χρυσανγῆς καὶ τοῦ Γερασίμου, ὁ Μαντζαβῖνος ἔδειξε χαρὰν μεγάλην κ' ἔσπευσε ὅχι μόνον νὰ συγχαρῇ τὸν πατέρα των, ἀλλὰ καὶ νὰ τοῦ προτείνῃ νὰ στεφανώσῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος τὰ δύο ἀνδρόγυνα σὰν παλαιὸς γείτονάς του. Ὁ μᾶστορο-Σταμάτης καλύτερον κουμπάρο δὲν ἤθελε βέβαια, ἀλλὰ οὔτε ἡ Χρυσανγὴ καὶ ὁ Γεράσιμος. Εὐκατάστατος, ὅπως ἐπιστεύετο ὁ Μαντζαβῖνος, θὰ τοὺς

ἦτο πάντοτε χρήσιμος συγγενής. Πρῶτα-πρῶτα λοιπὸν ἐστεφανώθηκε ἡ Χρυσανγὴ μὲ τὸν Πετριτῆ. Ὁ Μαντζαβίνος κατὰ τοὺς γάμους αὐτοὺς ἀπεδείχθηκε ὁ ὑποχρεωτικώτερος κουμπάρος. Ἐγέμισε τὸ τυχερὸ σπῖτι τοῦ μάστορο-Σταμάτη μὲ γλυκύσματα, κονιάκ καὶ σαμπάνιες, ἐγέμισε καὶ αὐτὸς μὲ ὅσα χρυσαφικά εἶχε τὸ μαγαζάκι του τὰ δάκτυλα, τὸν λαιμοδέτη καὶ τὴν ἀλυσίδα του, κ' ἔκαμε δῶρον εἰς τὴν Χρυσανγὴν τὸ μόνον ἀντικείμενον ποὺ ἀγαποῦσε περισσότερο ἴσως καὶ ἀπὸ τὸν στραβοπόδη της Πετριτῆ, τὸ περίφημον ἐκεῖνο πεντάλιρον μὲ σχῆμα καρδιάς. Ὅλοι ὅσοι τὸ εἶδαν κατὰ τοὺς γάμους δὲν τὸ ἐχόρταιναν, ἐκεῖνη ὅμως ποὺ δὲν ἐξεκάρφωρε τὰ μάτια ἀπὸ πάνω του ἦτον ἡ Βασίλω, καὶ δὲν ἔβλεπε τὴν ὥραν πότε νὰ στεφανωθῇ καὶ αὐτῇ, ὅχι τόσο διὰ νὰ σφίξῃ εἰς τὴν ἀγκαλιά της τὸν ἡράκλειον Γεράσιμόν της, ὅσο διότι εἶχε ἀπόλυτην βεβαιότητα ὅτι ὁ Μαντζαβίνος τέτοιο δῶρον θὰ κάμῃ καὶ εἰς αὐτήν. Καὶ μολονότι οἱ γάμοι της θὰ ἐγίνοντο μίαν ἑβδομάδα μόνον κατόπιν τῆς Χρυσανγῆς, τῆς ἐφαίνοντο ἐπτὰ αἰῶνες ὅτι θὰ περάσουν, ἕως ὅτου νὰ ἔλθῃ ἡ εὐλογημένη ὥρα. Ἀλλά, ὅταν ἦλθε, ὁ Μαντζαβίνος περιορίσθηκε νὰ στείλῃ ὀλίγα γλυκύσματα μόνον, καὶ οὔτε μὲ κονιάκ οὔτε μὲ σαμπάνιες ἐγέμισε τὸ σπῖτι της, οὔτε δῶρο κανένα τῆς ἔκαμε. Ἡ προστυχιὰ του αὐτῇ ἐπλήγωσε ἄσχημα τὴν φιλαρέσκειαν τῆς Βασίλως κ' ἐπρόσβαλε βαθεῖα τὴν φιλοτιμίαν τοῦ Γερασίου. Ἀλλά, ἀντὶ νὰ δυσανεστηθοῦν μονάχα μὲ τὸν ἀδιάκριτον κουμπάρον, ἡσθάνθησαν καὶ οἱ δύο ζηλοτυπίαν καὶ μῖσος κατὰ τῆς Χρυσανγῆς κυρίως: «Αὐτὴ τὰ φταίει ὅλα! Αὐτὴ ἐνέργησε νὰ μὴ χαρίσῃ ὁ Μαντζαβίνος πεντάλιρον μὲ σχῆμα καρδιάς καὶ στὴ Βασίλω, ἔτσι γιὰ νὰ καμαρώνῃ ὁ κόσμος μονάχα τὰ μούτρα της μαζί μὲ τὸ χρυσαφικὸ της! Καὶ δὲν συλλογίστηκε, ἡ σκύλλα, τὸν ἀδελφὸ της, τὸ ἐλάχιστο, ποὺ τὸν ἀγαποῦσε, λέει, σὰν τὰ μάτια της, λέει, ποὺ θ' ἄδινε καὶ τὴ ζωὴ της γι' αὐτόν, λέει! Ἄ! θὰ τοὺς τὴν πληρώσῃ τὴν προσβολὴ ποὺ τοὺς ἔκαμε!» Ἡ δυστυχημένη ὅμως Χρυσανγὴ δὲν ἔφταιε διόλου διὰ τὴν τέτοια προστυχιὰ τοῦ Μαντζαβίνου, καὶ ἡ πρώτη μάλιστα ποὺ ἐστενοχωρήθηκε ἦτον αὐτῇ. Καὶ δὲν φθάνει αὐτό, ἀλλὰ ἡ ἀγάπη της ἦτο τόσο πρὸς τὸν Γεράσιμόν της, ὥστε, ὅταν ἐτελειώσαν οἱ γάμοι του, πρώτη τοῦ εἶπε: «Ἀδελφέ μου, εἶδες τί γάϊδαρος αὐτὸς ὁ κουμπάρος μας νὰ μὴ χαρίσῃ τίποτε στὴ Βασίλω;» Ἰσα-ἴσα ὅμως αὐτὰ τὰ λόγια ἀπέδειξαν, φῶς φανερό, εἰς τὸν Γεράσιμον ὅτι ἡ Χρυσανγὴ ἦτον ἡ αἰτία νὰ φανῇ τόσο γάϊδαρος ὁ Μαντζαβίνος: «Ἦτον ἀνάγκη πρώτη-πρώτη ἡ ἀφεντιά της, μόλις τέλειωσε τὸ μυστήριον τοῦ γάμου, νὰ τοῦ δείξῃ πὼς παρατήρησε τὴν προστυχιὰ τοῦ κουμπάρου; Ἀκόμη καλὰ-καλὰ δὲν τὴν παρατήρησε ὁ ἴδιος κ' ἡ γυναῖκά του, καὶ θὰ τὴν μυρίστηκε αὐτῇ; Κι ἂν τὴν μυρί-

στηκε, γιατί νὰ τοῦ τὴν πῇ ἔτσι γλήγωρα, ἔτσι ἀπότομα ; Βέβαια, ἀφ' οὗ αὐτὴ τὴν σχεδίασε, δὲν μποροῦσε καὶ νὰ κρατήσῃ τὴ χαρὰ της πού ἡ Βασίλω του δὲν πῆρε σὰν αὐτὴν πεντάλιρο χάρισμα, καὶ γιὰ νὰ τὸν ἐρεθίσῃ χειρότερα—καὶ τί τῆς ἔκαμε, μάτια μου; εἶνε τὸ εὐχαριστῶ πού τοῦ δίνει γιὰ τὴν ἀδελφικὴ του ἀγάπη;—τοῦ φανέρωσε τάχα τὴ λύπη της καὶ τὴν ὀργή της κατὰ τοῦ Μαντζαβίνου ! Μωρὲ ἀδελφή ! μωρὲ φεῖδι πού ἔσφιγγε χρόνια τώρα στὴν ἀδελφικὴ ἀγκαλιά του ! Μὰ ἔννοια της καὶ θὰ τοῦ τὸ πλερώσῃ, τὸ ξαναλέει, γιὰ τὴν προσβολὴ πού ἔκαμε στὴ Βασίλω του ! » Ἐκείνη ὅμως πού εἶχεν ἐρεθισθῇ περισσότερο καὶ ἀπὸ τὸν Γεράσιμον κατὰ τῆς Χρυσανγῆς ἤτον ἡ γυναῖκά του, ὅχι τόσο διότι ἐπίστευε ὅτι ἡ ἀδελφή τοῦ ἀνδρός της ἐνήργησε νὰ μὴ τῆς χαρίσῃ τίποτε ὁ Μαντζαβίνος, ὅσο διότι μόνη ἡ Χρυσανγὴ θὰ ἐφοροῦσε πεντάλιρο μὲ σχῆμα καρδιάς ! Ἀλλὰ ἐδῶ ἐγεννήθηκε καὶ εἰς ἐμὲ τὸν ἴδιον μία ἀπορία : « Δὲν ἠμποροῦσε ἐπὶ τέλους νὰ τῆς ἀγοράσῃ ὁ Γεράσιμός της ἓνα παρόμοιο χάρισμα καὶ νὰ τελειώνῃ ὅλος ὁ κανγᾶς ; » Νὰ τελειώνῃ, ναί, ὅχι ὅμως ὅλος, διότι πάντοτε θὰ ἐξοῦσε ἄσβυστο τὸ μῖσος τῆς Βασίλως καὶ ἴσως καὶ τοῦ Γερασίμου, ἀλλὰ τοὐλάχιστον θὰ ἐκατάπαυε ἡ ζηλοτυπία των. Ναί· ἓνα τέτοιο ὅμως πεντάλιρο μὲ σχῆμα καρδιάς θὰ ἐστοίχιζε τὸ ὀλιγώτερο δέκα λίρες μὲ τὴν ἐπεξεργασίαν πού εἶχε. Ἀλλὰ καὶ τρεῖς λίρες νὰ ἐστοίχιζε, πού θὰ τὰς εὔρισκε ὁ φτωχὸς Γεράσιμος πού οὔτε εἰς ἓνα μῆνα δὲν τὰς ἐκέρδιζε ; Δὲν ἦτο λοιπὸν διόλου εὐκόλο νὰ λυθῇ ἓνα τέτοιο τιποτένιο ζήτημα, καὶ δυστυχῶς διὰ τὸ τίποτε αὐτὸ μεγάλα γεγονότα συνέβησαν εἰς τὸ φτωχικὸ τοῦ Πετριτῆ καὶ τοῦ Γερασίμου.

Πράγματι ἡ Βασίλω ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ γάμου της ἐφρόντισε ὅχι μόνον νὰ ἐρεθίσῃ τὸν ἄνδρα της κατὰ τῆς Χρυσανγῆς « γιὰ τὴν προσβολὴ (·) πού τῆς ἔκαμε », ἀλλὰ καὶ νὰ τοῦ βάζῃ στὸ κεφάλι τρομερὰς ὑποψίας : « Ἀπὸ ποῦ κι ὥς ποῦ ὁ Μαντζαβίνος, Γεράσιμέ μου, νὰ χαρίσῃ τῆς ἀδελφῆς σου τέτοιο πολύτιμο δῶρο ; Τί τὴν εἶχε καὶ τῆς τὸ χάρισε ; ἀδελφή, κόρη, γυναῖκα ; Αὐτὸς ἀπὸ τῆ φιλαργυρία του λυπᾶται νὰ φάῃ καὶ ξερὸ ψωμί, καὶ θὰ χαρίσῃ πεντάλιρα στὴν κυρὰ Χρυσανγὴ σου ; Ἐγὼ σοῦ λέω πὼς κάτι λάκκον ἔχ' ἢ φάβα, κ' ἐσύ, βλάκα, μὴν τὸ πιστεύῃς ! » « Κάτι λάκκον ἔχ' ἢ φάβα; ἔλεγε τότε ὁ Γεράσιμος. Ἄ! τὸ παρακάνεις, Βασίλω μου ! Ἡ ἀδελφή τοῦ ἀνδρός σου μπορεῖ νάναί ζηλιάρα, φθονεροῦ, ἀνάξια νὰ λέγεται ἀδελφή μου, ἀλλ' ὥς ἐδῶ καὶ μὴ παρέκει ! » « Βέβαια, ὥς ἐδῶ καὶ μὴ παρέκει ! ἀνταπαντοῦσε ἐρεθισμένη ἡ Βασίλω. Τέτοιοι βλάκες εἰστε σεῖς οἱ ἄντρες ! Οὐφ ! καλὰ ἐπὶ τέλους ! πίστευε ὅσο θέλεις πὼς ἡ ἀδελφή σου εἶνε ἡ ἀγία Παναγία ! Ἐλα, Παναγία μου ! Αὐτὸ μᾶς ἔλειπε τώρα !.. Ἀμὴ τόσο χοντροκέφαλος εἶσαι νὰ πιστεύῃς πὼς ἡ Χρυσανγὴ θάπερνε

αὐτὸν τὸ στραβοπόδι, τὸ μεθύστακα, τὸν ἀκαμάτι, ἔτσι ἀπὸ ἔρωτα
κι ὄχι γιὰ τοὺς κρυφοὺς σκοπούς της;»

Εἰς τὸν τελευταῖον τοῦτον συλλογισμόν ὁ Γεράσιμος ἔμεινε
ἄλλος: «Ἀλήθεια, τί νὰ ζήλεψε ἡ ἀδελφή του τοῦ Πετριτῆ καὶ
τὸν ἀγάπησε; Τίποτε! Γιατί λοιπὸν τὸν στεφανώθηκε; Μυστήριον!
Ἄ! διάολε, αὐτὸ εἶνε πάρα πολὺ! Ἀλήθεια κάτι λάκκον ἔχ' ἡ φάβα!
Καὶ καλὰ πού τὸν στεφανώθηκε, ἀλλὰ πῶς θὰ τὴν ζήσει ὁ Πετρι-
τῆς πού οὔτε πεντάρα προῖκα πῆρε οὔτε πεντάρα βγάξει αὐτός;
Γιὰ νὰ δοῦμε, γιὰ νὰ δοῦμε πού τὰ βρίσκει τὰ χρήματα καὶ ζῇ
ἡ ἀδελφή του »;

Καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ζήτημα εἶχε μεγάλο δίκαιον ὁ Γεράσιμος, διότι
ὁ Πετριτῆς δὲν ἦτον ἄνθρωπος νὰ κερδίξῃ τὸν ἐπιούσιον καὶ νὰ
ζῇ τὴν γυναικά του, ἐξεχνοῦσε ὅμως ὅτι ἡ Χρυσανγὴ ἦτο νοικοκυρὰ
πρώτης τάξεως κ' ἐγνώριζε περίφημα νὰ ράφῃ, καὶ πάντοτε,
ὅταν ἦτον ἀνύπανδρη, ἐξενοδούλευε κερδίζουσα περισσότερα καὶ
ἀπὸ τὸν ἀδελφόν της καὶ διατηροῦσα καὶ αὐτή, αὐτὴ κυρίως, τὸ
σπίτι τοῦ πατέρα της. Καθ'αὐτὸ δηλαδὴ δὲν ἐξεχνοῦσε ὁ Γεράσιμος
ὅτι ἡ ἀδελφή του ἠμποροῦσε νὰ κερδίξῃ λεπτὰ μὲ τὰ χέρια της,
ἀλλὰ ἔπειθε τὸν ἑαυτὸν του ὅτι τώρα πού εἶνε στεφανωμένη πρέπει
νὰ μὴ δουλεύῃ, διότι δὲν συμβιβάζεται μὲ τὴν οἰκογενειακὴν τιμὴν
του ἡ ἀδελφή του, ἔστω καὶ ἂν ἔξαρτᾶται τώρα ἀπὸ τὸν Πετριτῆ
μονάχα, νὰ ἐργάζεται εἰς τὰ ξένα σπίτια ὅσον ἔντιμα καὶ ἂν ἦσαν.
Καὶ ἔπειθε τὸν ἑαυτὸν του ὁ Γεράσιμος ὅχι διότι πράγματι δὲν
ἐσυμβιβάζετο ἡ ξένη δουλειὰ τῆς στεφανωμένης Χρυσανγῆς μὲ τὴν
τιμὴν τῆς οἰκογενείας του, ἀλλὰ ἔτσι διότι, ἐρεθισμένος ἀπὸ τὰ
φαρμακερὰ λόγια τῆς Βασίλως, ἤθελε νὰ μὴν ἔχῃ καμμίαν δουλειὰ ἡ
ἀδελφή του, καὶ μολοντοῦτο νὰ περνᾷ καλὰ, διὰ νὰ ἔχῃ ἀφορμὴν
νὰ ἐρωτᾷ: «πῶς ζῇ»; καὶ νὰ συμπεραίνει: «κάποιο λάκκον ἔχ' ἡ
φάβα»! Καὶ διὰ νὰ θέλῃ βέβαια ἀφορμὴν νὰ συλλογίζεται περὶ
τῆς τιμῆς τῆς ἀδελφῆς του, θὰ πῇ ὅτι ἡ Βασίλω του εἶχε κατορ-
θῶσει νὰ τὸν σκλαβώσῃ καὶ νὰ τὸν παιζῇ ὅπως ἤθελε. Καὶ πράγ-
ματι ὁ Γεράσιμος στεφανωθείς αὐτὴν τὴν σπιθαμιαίαν γυναικοῦλα
δὲν ἠπατήθη εἰς τὴν πρόγνώσιν του ὅτι τὰ κατεβασμένα ἀπὸ τα-
πεινότητα μάτια της ἔβγαζαν φωτιὲς λαγνεῖας, ὅταν τὸν ἐκύτταζαν
ἐντροπαλὰ-ἐντροπαλὰ, καὶ δὲν τὰ εἶχε χορτασμούς, καὶ τὴν ἀγαποῦσε
τρελλά, καὶ ἦτον ἐτοιμος καὶ εἰς πῦρ καὶ εἰς θάνατον νὰ παραδοθῇ
χάριν τῆς Βασίλως του, ἡ ὁποία ὅμως τέτοιου εἶδους ὑπερανθρώπους
θυσίας δὲν ἀπαιτοῦσε διόλου. Αὐτὴ μονάχα ἓνα πρᾶμα ὠνειρεύετο
πάντοτε: νὰποκτήσῃ ἓνα πεντάριον σὰν τῆς Χρυσανγῆς, καί, ἂν τοῦτο
δὲν εἶναι δυνατόν, νὰ κατορθώσῃ τοῦλάχιστον νὰ μὴ τὸ φορῇ πλέον

καὶ ἡ ἀδελφή τοῦ ἀνδρός της! Κ' ἐπειδὴ ἔβλεπε ὅτι τὸν Γεράσιμόν της τὸν ἔχει ὑποπόδιον τῶν ποδῶν της, ἤθελε, πατοῦσα καὶ εἰς τὴν τιμὴν τῆς ἀδελφῆς του ἀκόμη, νὰ φθάσῃ εἰς τὸν σκοπὸν της. Ἡ Χρυσανγὴ ὅμως δὲν ἦτο γυναῖκα τόσον εὐκόλα νὰ νικηθῇ ἀπὸ τὴν Βασίλῳ, ἴσα-ἴσα διότι ἦτο γυναῖκα καὶ αὐτή. Δὲν ἤθελε λοιπὸν πολλὰς ἀφορμὰς διὰ νὰ καταλάβῃ τὴν ζηλοτυπίαν καὶ τὸν φθόνον της νύφης της καὶ τοῦ ἀδελφοῦ της, κ' ἐπῆρε ὅλας τὰς προφυλάξεις της διὰ ν' ἀντιμετωπίσῃ ἐπιτυχημένα τὸν κίνδυνον. Ἐδειχνε λοιπὸν ὅτι δὲν ἐνοοῦσε τίποτε κ' ἔκανε χιλίας περιποιήσεις εἰς τὸ μαινόμενον ἀνδρόγυνον, ἐξακολουθοῦσε ὅμως τακτικὰ νὰ δουλεύῃ κ' ἐκέρδιζε μὲ τὸ παραπάνω τὸ ψωμὶ τοῦ Πετριτῆ. Ἀχ! ὁ στραβοπόδης μόνον ἄνδρας της ἦτον ἡ κυρία πηγὴ τῆς στενοχωρίας της. Τὸν ἐπῆρε ἀπὸ ἔρωτα, ἀλλὰ τὰς πρώτας ἀκόμη ἡμέρας τοῦ γάμου της τὸν ἐσιχάθηκε. Εἶχε κάμη τὰ δύνατα δυνατὰ νὰ τοῦ ἐλύσῃ τὴν ἀγάπην, νὰ τὸν φιλοτιμήσῃ νὰ μὴ μεθᾶ, νὰ μὴ ξενυχτᾶ ἔξω, νὰ ἐργάζεται. Ἀλλὰ ὁ Πετριτῆς πολὺ ὀλίγον ἐνδιαφερόμενος καὶ διὰ τὰ κάλλη τῆς Χρυσανγῆς του, ἤρχισε νὰ τῆς κἀνῃ τὸν βίον ἀβίωτον. Δὲν ἔφθανε ὅτι ἐστραβώνετο εἰς τὸ βελόνι ἢ γυναϊκά του διὰ νὰ τὸν τρέφῃ, δὲν ἔφθανε ὅτι τοῦ ἔδινε ὅσα λεπτὰ τῆς ἐπερίσσευαν, ἀλλὰ ὁ Πετριτῆς, ἴσα-ἴσα διότι εὗρηκε τέτοιον θησαυρὸν ἀνέλπιστον, ἐνοοῦσε νὰ τὸν ἐκμεταλλεύεται μὲ τὸν ἀχορταστότερον τρόπον, κ' ἐπειδὴ ἔβλεπε τὴν γυναϊκά του πρόθυμην νὰ τὸν τρέφῃ, ἐθεωροῦσε καθήκον του καὶ νὰ τὴν ὑβρίζῃ καὶ νὰ τὴν ξυλίζῃ ἀκόμη, ὅταν δὲν τὸν ἔτρεφε πλουσιοπαρόχα. Ἡ Χρυσανγὴ λοιπὸν πολὺ γλήγωρα εἶχε ἀφορμὰς νὰ κλαίῃ τὴν μοῖράν της, καὶ ἡ φλογερὴ ἀγάπη πρὸς τὸν ἄνδρα της ἔσβυνε σιγὰ-σιγὰ ἀπὸ τὴν καταπικραμένην καρδίᾳ της καὶ δὲν ἐγνώριζε τί νὰ κάμῃ διὰ ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν τυραννίαν του. Πρῶτα-πρῶτα ἔξωμολογήθηκε τὸν πόνον της εἰς τὸν πατέρα της, ὁ ὁποῖος τῆς εἶπε ἀποφθεγματικά: «Κάμε ὑπομονή, παιδί μου»! Ἐπειτα ἀπεφάσισε νὰ διηγηθῇ τὴν συμφοράν της εἰς τὸν ἀγαπημένον της ἀδελφόν, μολοντί ὑποπτεύετο ὅτι καὶ ἔχει μαζί της. Ἀλλ' ὁ Γεράσιμος ἀκούσας τὰ βάσανά της, ἐπείσθηκε ὅτι θεὸς δίκη τιμωρεῖ τὴν ἀδελφήν του διὰ τὴν προσβολὴν τάχα ποὺ ἔκαμε τῆς γυναίκας του, ἀφ' οὗ ἔξ αἰτίας της—εἶναι παραβέβαιος, σοῦ λέω!—δὲν ἐχάρισε πεντάλιρον ὁ Μαντζαβῖνος τῆς Βασίλως του, καὶ τῆς εἶπε λοιπὸν ξερά-ξερά: «Γιὰ νὰ σοῦ κἀνῃ κακὴ ζωὴ ὁ ἄντρας σου, θὰ πῇ πὼς τᾶξιζεις! Πῶς ἐγὼ δὲν κάνω κακὴ ζωὴ τῆς γυναίκας μου; Θὰ πῇ πὼς δὲν τᾶξιζει! Μολαταῦτα θὰ βρῶ τὸν Πετριτῆ καὶ θὰ τὰ ποῦμε»!

Ἀλλὰ προτοῦ νὰ βρῇ τὸν Πετριτῆ ὁ Γεράσιμος, ἐφρόντισε, ὥς

πιστὸς σύζυγος, νὰ ἐξιστορίσῃ τὰ πάντα εἰς τὴν Βασίλῳ του, ἡ ὁποία ἐσκήρτισε ἀπὸ χαρὰν καὶ ἐφώναξε:

— Δὲν σοῦ τὸ πα γὼ πὼς κάτι λάκκον ἔχ' ἡ φάβα; Γιὰ νὰ κάνῃ κακὴ ζωὴ τῆς Χρυσανγῆς ὁ ἄντρας της, θὰ πῇ πὼς τῆς ἀξίζει!

— Ἔτσι τῆς εἶπα καὶ ἐγώ!

— Ἔτσι νὰ πῇς καὶ τοῦ Πετριτῆ!

Καὶ πράγματι ὁ σκλαβωμένος σύζυγος κάπως ἔτσι εἶπε καὶ τοῦ Πετριτῆ, χωρὶς ὅμως νὰ τοῦ τὸ ἐκφράσῃ ἀμέσως. Τοῦναντίον μάλιστα, ὅταν εὔρε τὸν στραβοπόδη εἰς μίαν ταβέρναν νὰ πίνῃ, τοῦ εἶπε, νικηθεὶς εἰς τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τὸ ἀδελφικὸ φιλότιμο:

— Πετριτῆ μου, ἔχω ἓνα παράπονο μαζί σου! Ἡ Χρυσανγὴ μοῦ κλαίεται πὼς τῆς κάνεις κακὴ ζωὴ! Τῆς ἀξίζει;

— Καὶ βέβαια ποὺ τῆς ἀξίζει! ἀπήντησε ὁ Πετριτῆς.

— Μὰ γιατί; τί σοῦ κάνει;

Ἐδῶ ὁ στραβοπόδης ἐμπερεδεύθη καὶ δὲν εἶξερε τί νὰπαντήσῃ. Ἐπρεπε ὅμως νὰ εὔρῃ μίαν δικαιολογίαν ποὺ νὰ ἔξῃ κάποιαν σχέσιν μὲ τὴν ὑπόληψιν τοῦ σπιτιοῦ του καὶ ἑκαταγίνετο νὰ τὴν ἀνακαλύψῃ, ἀλλὰ δὲν τὴν εὔρισκε καὶ ἀπαντοῦσε πάλιν:

— Τῆς ἀξίζει σοῦ λέω, Γεράσιμέ μου!

— Μὰ γιατί; τί σοῦ κάνει; ἔξαναρωτοῦσε ἀρχετὰ περίεργα τώρα ὁ Γεράσιμος.

— Μὰ γιατί, μὰ γιατί! ἐπανελάμβανε καὶ ὁ Πετριτῆς, καί, μὴ εὔρισκων ἀκόμη τὴν κατάλληλην ἀπάντησιν, ἐφώναξε: «Παιδί, φέρε μας δυὸ μαστίχες!» Καὶ ἐπειδὴ ἀκόμη δὲν τοῦ ἤρχετο θεία φώτισις νὰ εὔρῃ τί τοῦ κάνει τέλος πάντων ἡ γυναῖκά του, ἔξαναφώναξε ἄλλες δύο μαστίχες καὶ ἔπειτα ἄλλες δύο ἀκόμη. Ἀλλὰ τίποτε! Ὁ Πετριτῆς δὲν ἐνεπνέετο. Δὲν συνέβαινε ὅμως τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὸν Γεράσιμον, ὁ ὁποῖος εἰς τὸν τρίτον γύρον ἤρχισε νὰ χειρονομῇ καὶ νὰ κτυπᾷ τὸ τραπέζι καὶ νὰ φωνάζῃ:

— Ξέρω γιατί τῆς κάνεις κακὴ ζωὴ, Πετριτῆ!

— Γιατί, ἀδελφέ μου; ἠρώτησε ὁ στραβοπόδης μ' ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέρον.

— Νά! γιατί δὲν θέλεις νὰ τρέξῃ στὰ ξένα σπίτια νὰ δουλεύῃ! Εἶσαι ζηλιάρης!

— Μὰ τὸν Ἅγιο τό βρηκες! ἀνέκραξε ἐνθουσιασμένος πρὸς στιγμὴν ὁ στραβοπόδης, ἀμέσως ὅμως ἐσοβαρεύθη, διότι, μολονότι εὔρε ὁ Γεράσιμος τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος διατὶ ξυλίζει τὴν Χρυσανγὴν του, ὁ Πετριτῆς ἠπόρησε πὼς πράγματι ἄφινε τὴν γυναῖκά του νὰ τρέξῃ εἰς τὰ ξένα σπίτια, νεόπανδρῃ μάλιστα, καὶ δὲν τοῦ ἐπέρασε ποτὲ ἡ ἰδέα ὅτι ὁ κόσμος θὰ σχολιάζῃ ἄσχημα τὸ πρᾶγμα, καί, ὅπως

εἶναι καὶ νόστιμη ἡ γυναικὰ του, Κύριος οἶδε τί ἤμποροῦσε νὰ συμβῇ εἰς τὴν συζυγικὴν του τιμὴν! Ἐμείνε λοιπὸν τώρα μὲ ἀνοικτὸ στόμα καὶ τὰ μάτια διάπλατα καὶ κατεβασμένα πρὸς τὴν γῆν σὰν νὰ ἐκατάτρωγαν τὴν ψυχὴν του χιλίων εἰδὼν τρομεραὶ ὑποψίαι, καὶ ἤρχισε νὰ πιστεύῃ ὅτι: «πάει, τὸν ἀτίμασε κι ὅλα ἡ Χρυσανγὴ του μὲ τὸν ἕνα καὶ μὲ τὸν ἄλλο! Καὶ βέβαια ἔτσι θά'ναι, ἀφοῦ ὁ γυναικάδελφός του εἶχε βρῇ τὸ λόγο γιατί κάνει κακὴ ζωὴ τῆς γυναικας του! Αὐτὸς δὲν θὰ τὴν ξύλιζε ποτέ, ἂν δὲν ἦτον κάποια ἀφορμὴ· μὰ τὴν ξύλιζε ὥς τὰ τώρα χωρὶς νὰ ξέρῃ τὸ γιατί· τὸ γιατί ὅμως ὑπῆρχε, μονάχα πὺν τὸ μυαλό του δὲν εἶχε τὴ δύναμι νὰ τὸ βρῇ, ὅχι γιατί δὲν μποροῦσε νὰ τὸ βρῇ, ἀλλὰ, φαίνεται, γιατί ἦτον τόσο φοβερό, πὺν καὶ νὰ τὸ σκεφθῇ ἀκόμη τρώαζε! Τώρα ὅμως πὺν τοῦ τὸ φανέρωσε ὁ Γεράσιμος, πρέπει νὰ τὸ μολογήσῃ κι αὐτὸς πὺς γι' αὐτὸ ξύλιζε τὴ γυναικὰ του! — Ἄ! μωρὴ σκύλλα, γι' αὐτὸ λοιπὸν μὲ πῆρες ἔ; γιὰ νὰ γυρίζῃς δεξιὰ κι ἀριστερὰ καὶ νὰ τιμιάζῃς τὸ σπίτι μου, ἔ; Θὰ τὸ δοῦμε ὅμως! Πρέπει νὰ ξηγηθῇς μαζί μου! καὶ τὴν ὥρ' ἀμέσως!»

Καὶ ταῦτα σκεπτόμενος ὁ Πετριτὴς ἐσηκώθηκε ἄγριος καὶ εἶπε τοῦ Γερασίμου: «Πρέπει νὰ πάω σπίτι μου! Δὲν θὰ ξενοδουλεύῃ πιά ἡ Χρυσανγὴ, κι ἀλλοίμονό της, ἂν ἀνακαλύψω τίποτε εἰς βάρος τῆς τιμῆς μου!»

Ὁ Γεράσιμος ὅμως, μολονότι ὑπνωτισμένος ἀπὸ τὸν φθόνον τῆς Βασίλως του, εἰς τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ Πετριτῆ ἐπειράχθηκε κατὰκαρδα εἰς τὸ ἀδελφικὸ του φιλότιμο καί, πρὶν τὸν ἀφήσῃ, τοῦ εἶπε:

— Ἄ! Πετριτῇ, ὅλα κι ὅλα, μὰ ἡ ἀδελφὴ μου ἄτιμη δὲν εἶναι! Μπορεῖ νά'ναι φθονεροῦ, κακομοίρα, ἀλλὰ τὴν τιμὴ της ξέρεῖ νὰ τὴν κρατῇ ψηλά!

— Δὲν λέω τὸ ὅχι, ἀπήντησε ὁ Πετριτὴς, μὰ ἐμὲ δὲν μ' ἀρέσει νὰ ξενοδουλεύῃ!

— Αὐτὸ ἄλλος λόγος, κ' ἐγὼ δὲν τὸ θέλω, ἀλλὰ κακὲς ὑποψίες νὰ μὴ σοῦ περνοῦν ποτὲ γιὰ τὴν ἀδελφὴ μου!

Τοῦ Πετριτῆ ὅμως μὰ πὺν τοῦ ἐπέρασαν τέτοιες ὑποψίες δὲν ἤμποροῦσαν νὰ τοῦ ἐξαλειφθοῦν διὰ μᾶς, καὶ ἦτο βέβαιος τώρα ὅτι ὁ Γεράσιμος πὺν πρῶτος τοῦ τὰς ἐρριζώσε εἰς τὸ ξερὸ του ἠθέλησε καὶ νὰ τοῦ τὰς ξερριζώσῃ ἀπὸ φόβον μὴ προσβληθῇ καὶ ἡ τιμὴ ἡ δική του. Ὅταν λοιπὸν ἐπῆγε σπίτι του, ἡ Χρυσανγὴ ἔλειπε: «Ποῦ νά'ναι; Κάπου θὰ ξενοδουλεύῃ πάλαι» ἐμουρμούρισε σατανικὰ ὁ Πετριτὴς, καὶ τὴν ἐπερίμενε δύο ὥρες φοβερὰ ἀνήσυχος, καί, μὴ γνωρίζων πὺς νὰ καθησυχάσῃ καλύτερα τὴν ὀργὴν του, ἔπιε ὅσο κρασί καὶ οἶνο-πνευμα ὑπῆρχε σπίτι του. Ὅταν τέλος ἡ Χρυσανγὴ ἐπέστρεψε, ὁ Πε-

τρίτης τὴν ἄρπαξε ἄγρια ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τῆς ἐφώναξε :

— Ποῦ ἦσουν, μωρή, τόσες ὥρες ;

— Ξενοδούλευα γιὰ σένα, τοῦ ἀπήντησε περίτρομη ἡ γυναῖκά του.

— Γιὰ μένα ἢ γιὰ νὰ τιμιάξῃς τὸ σπίτι μου καὶ γιὰ νὰ κάνῃς τὰ λοῦσά σου ;

— Καλὲ τί ἔπαθες ; τοῦ ἐφώναξε ἡ Χρυσανγή. ᾿Α ! μὴ μὲ σφίγγῃς ἔτσι ! ἄφησέ με ! τί σὲ κόλλησε ;

— Μωρή, τῆς εἶπε ἀγριώτερα ὁ Πετριτής, ἢ θὰ μοῦ πῆς ποιὸς ἔχεις ἐρωμένους ἢ σὲ σκότωσα κι ὅλα !

— Χριστὲ καὶ Παναγία ! τί ἔπαθες, ἄντρα μου ; ποιὸς σοῦ βαλε τέτοιες ὑποψίες ;

— Τί ποιὸς καὶ ποιός ! ὅλος ὁ κόσμος τὸ ξέρει—ὡς κι ὁ ἀδελφός σου ἀκόμη !

— Ὁ ἀδελφός μου ! ὁ ἀδελφός μου ! ἐψιθύρισε ἡ Χρυσανγή, κ' ἐκιτρινίσε. Ὁ Γεράσιμος σοῦ πε τέτοια πράματα ;

— Ὅχι, δὲν μοῦ πε πὼς μ' ἀτιμάξεις, μὰ ἐγὼ δὲν θέλω πιά νὰ βγαίνῃς ἔξω νὰ ξενοδουλεύῃς, κ' εἶναι σύμφωνος κι αὐτός !

— Καὶ πὼς θὰ ζήσουμε, ἂν δὲν δουλεύω ἐγώ ;

— Θὰ ζήσουμε, λέω ! Ἔτσι θέλω ἐγώ ! νὰ μὴ ξενοδουλέψῃς πιά, κακομοίρα μου, γιατί σ' ἔσφαξα !

Ἡ Χρυσανγή εἰς τοὺς λόγους τούτους ἄλλαξε τρόπον καὶ εἶπε :

— Καλά, Πετριτή μου, δὲν ξενοδουλεύω πιά ! Μάθε ὅμως πὼς τὴν τιμὴ μου δὲν τὴν πουλῶ γιὰ ὅλα τὰ βασίλεια τοῦ κόσμου, κι ὅσο κι ἂν ζητοῦν νὰ σ' ἀτιμάσουν ξένα πρόσωπα, τέτοιο καλὸ στὸ σπίτι σου δὲν θὰ τὸ δοῦνε ποτέ !

— Ξένα πρόσωπα ; ξένα πρόσωπα ; ἐμουρμούριζε ἐκπληκτος ὁ Πετριτής. Ποιὰ πρόσωπα, μωρή, θέλουν τὴν ἀτιμία τοῦ σπιτιοῦ μου ;

— Ἡ κυρὰ νύφη μου, ντέ !—ποιὸς ἄλλος ;

— Ἡ Βασίλῳ ;

— Αὐτή, ἢ μαῖμοῦ !

— Καὶ γιατί ;

— Γιατὶ ζηλεύει, ἢ στρίγγλα !

-- Καὶ γιατί ζηλεύει ;

— Γιατί ; γιατί ; ξέρω κ' ἐγώ ! Πῶτησε τὸν κουμπάρο σου τὸ γιατί !

Ὁ Πετριτής πού ὅσο καὶ ἂν ἔπινε δὲν ἐμεθοῦσε πέρα καὶ πέρα, ἤρχισε νὰ σκοτίζεται μόνον ἀπὸ τὰ λόγια αὐτὰ τῆς γυναικὸς του καὶ δὲν εὔρισκε οὔτε ἀρχὴν οὔτε τέλος : « Φταίει, λέει, ἢ Βασίλῳ !

— Ἀπὸ ποῦ κι ὥς ποῦ ; Γιατὶ ζηλεύει, λέει. — Καὶ γιατί ; Γιατὶ ξέρει ὁ κουμπάρος μου, λέει ! » Αὐτὰ εἶναι λόγια τῆς Σολομωνικῆς γιὰ τὸν Πε-

τριτῇ, κ' ἐπίτηδες θὰ τοῦ τὰ λέη ἡ γυναῖκά του γιὰ νὰ τὸν ἀποπλανέσῃ! Τὸν κακό της τὸν καιρὸ ὅμως!»—Ἄνω-κάτω λοιπὸν εἶπε τῆς Χρυσανγῆς του:

— Μωρὴ, δὲν καταλαβαίνω τίποτ' ἀπ' αὐτά. Τί μοῦ ἀνακατεύεις τὴ νύφη σου καὶ τὸν κουμπάρο μας μὲ τὴν τιμὴ τοῦ σπιτιοῦ μου; Μακάρι ν'αἰμοιάζεις, κακομοίρα μου, τῆς Βασίλως στὴ νοικοκυροσύνη! Αὐτὴ ποτὲ δὲν βγαίνει ἀπὸ τὸ σπίτι της χωρὶς τὸν ἄντρα της, γιατί σέβεται τὴν τιμὴ της, κι ἂν αὐτὴ φρόντισε, ὅπως λές, νὰ μοῦ πῇ ὁ Γεράσιμος πὼς κάνω ἄσχημα νὰ σ' ἀφίνω νὰ τρέχῃς ἐδῶ κ' ἐκεῖ μόνη σου, θὰ πῇ πὼς ἀγαπᾷ τὸ σπίτι μου καὶ τὴν εὐχαριστῶ πολὺ!...

Ἐδῶ ὅμως ἡ Χρυσανγὴ ἐγέννηκε θηρίο κ' ἐφώναξε:

— Αὐτὴ νάγαπᾷ τὸ σπίτι σου! Ἄ! τὴ βρωμα! νὰ σ' ἐβλεπε ἀτιμασμένο, ἄντρα μου, θὰ χόρευε ἀπὸ τὴ χαρὰ της! Ἄ! τὴ μαῖμοῦ, τὴ ζηλιάρα, τὴ φθονεροῦ!... Ἄφησέ με νὰ πάω νὰ τὴν βρῶ! ἄφησέ με!

— Νὰ μὴ τὸ κουνήσῃς ἀπὸ δῶ, γιατί σὲ σκοτώνω...

Εἰς τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Πετριτῇ ἡ Χρυσανγὴ ἐμαζεύθηκε κ' ἔδειξε ὅτι ὑπακούει. Ἐπειτα πάλιν ἄλλαξε τρόπον, κ' ἐπεριποιήθηκε ὅσον ἡμποροῦσε τρυφερώτερα τὸν ἄνδρα της καὶ τοῦ ὠρκίσθηκε ὅτι δὲν θὰ ξαναβγῇ μόνη της ποτὲ καὶ ὅτι δὲν θὰ ξενοδουλεύῃ πιά, ἀφ' οὗ τὸ ἀπαιτεῖ, «κι ὅ,τι βρῆξει, ἅς κατεβάσῃ!» Μόλις ὅμως ὁ Πετριτῆς ἐβγῆκε ἀπὸ τὸ σπίτι του, δὲν ἔχασε καιρὸν καὶ αὐτὴ κ' ἔτρεξε ἀμέσως εἰς τῆς Βασίλως μένεα πνέουσα κατὰ τῆς νύφης της, καί, χωρὶς νὰ τὴν χαιρετίσῃ, ἤρχισε νὰ τὴν ὑβρίζῃ καὶ νὰ φωνάζῃ βραχνά:

— Ἀπὸ ποῦ κι ὥς ποῦ, μωρὴ μαῖμοῦ, ξέρεις πὼς ἐγὼ ἀτιμάζω τὸν ἄντρα μου; Θαρρεῖς πὼς σοῦ μοιάζω, στρίγγλα; Ἔσκασες ἀπὸ τὸ κακό σου, νυφίτσα, γιατί δὲν σοῦ καμε χαρίσματα ὁ κουμπάρος μας, καὶ σοῦ στραβώνει τὰ μάτια αὐτὸ τὸ πεντάλιρο ποῦ φορῶ στὸ λαιμό μου! Μωρὲ θὰ στραβωθῇς στᾶλήθεια πρῶτα, χτικιάρα, κ' ἔπειτα θὰ τὸ βγάλω ἀπὸ πάνω μου! Θὰ πουλήσω καὶ τὸ ποκάμισό μου, μὰ τὸ πεντάλιρο αὐτὸ δὲν θ'ἀξιωθῇς ποτὲ νὰ μὴ τὸ δῇς ἐπάνω μου, κοκκαλιάρα!..

Καί, χωρὶς νὰ προφθάσῃ ἡ Βασίλω νὰ συνέλθῃ ἀπὸ τὴν ἐκπλήξιν καὶ νὰ τῆς ἀνταποδώσῃ τὰ ἴσα μὲ τόκους καὶ ἐπιτόκια, ἡ Χρυσανγὴ ἔγινε ἄφαντη. Ἀλλὰ ἡ γυναῖκα τοῦ Πετριτῇ ναὶ μὲν ἐξεθύμανε ἀρκετὰ καλὰ μὲ τὴν νύφη της, ἐτραβήξε ὅμως τῶν παθῶν της τὸν τάραχον μὲ τὸν ἄνδρα καὶ τὸν ἰδικόν της καὶ τῆς Βασίλως, ἡ ὁποία, θηρίο μοναχὸ ὅταν ἔφυγε ἡ Χρυσανγὴ, εἶχεν ἐξιστορίσει εἰς τὸν Γεράσιμόν της ὅτι «ἡ ἀδελφή του, πανατῇ, χωρὶς νὰ τῆς κάμῃ τίποτε, χωρὶς νὰ ξεμυστηρευθῇ τὸ παραμικρότερο κακὸ γι' αὐτήν, τὴν ἔφτυσε, τὴν ξύλισε, ἡ μαῖμοῦ, τὴν ἔρριξε κάτω, ἡ χτικιάρα, τὴν ποδοπάτησε, ἡ στρίγγλα, καὶ τῆς εἶπε, ἡ πίσια καὶ ἡ

δήξια, τὰ χειρότερα βρωμόλογα γιὰ τὴν τιμὴ τοῦ Γεράσιμου της, κι ἂν δὲν τὴν ἱκανοποίησιν ὁ ἄντρας της, αὐτὴ, μολονότι τὸν λατρεῖ, θὰ φύγῃ, παναπῇ, ἀπὸ τὸ σπίτι του, καὶ θὰ χτικιάσῃ, καὶ θὰ σκάσῃ! θὰ σκάσῃ! θὰ σκάσῃ!» «Καὶ ὁ Γεράσιμος της τὴν ἱκανοποίησε μὲ τὸ παραπάνω, διότι ἀμέσως ἔτρεξε εἰς τῆς Χρυσανγῆς ἕξω φρενῶν, καὶ τῆς ἀνταπέδωκε τὰς ὕβρεις πρὸς τὴν γυναῖκά του συνοδευομένας ἐξαίρετα μὲ φτυσίματα καὶ γροθιῆς καὶ κλωτσιᾶς σύμφωνα μὲ τὴν τόσον εἰλικρινῇ ἐξιστόρησιν τῶν συμβάντων ὑπὸ τῆς Βασίλως του. Κ' ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ εὐρίσκεται καὶ ὁ Πετριτὴς σπίτι του τὴν ἴδιαν ὥραν, παραφερθεὶς καὶ αὐτὸς, διότι ἡ Χρυσανγὴ τόσο γλήγωρα ἐβγήκε μόνῃ της χωρὶς τὴν ἄδειάν του καὶ παρὰ τὴν ὑπόσχασίν της, ἐβοήθησε μὲ τὸ παραπάνω τὸν γυναικάδελφόν του εἰς τὸ ξύλο καὶ τὰς ὕβρεις κατὰ τῆς Χρυσανγῆς, ἡ ὁποία μ' ὅλα ταῦτα ἦτον εὐχαριστημένη, διότι ἐξεδικήθη τὴν νύφη της. Ἀλλ' ἴσα-ἴσα ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἕξῃς τὸ μῖσος καὶ τὸ πάθος ποιά νὰ βγάλῃ τελειότερα τὸ μάτι τῆς ἄλλης εἶχαν κατακυριεύσῃ τὴν καρδιά τῶν δύο αὐτῶν γυναικῶν. Καὶ ἡ μὲν Βασίλω, σκάζουσα ἀπὸ τὸ κακό της διότι δὲν κατώρθωσε ἀκόμη ἂν ὄχι νὰ ἴδῃ τὴν Χρυσανγὴν χωρὶς τὸ πεντάλιρον εἰς τὸν λαιμόν της, ἀλλὰ τοῦλάχιστον νὰ ποκτήσῃ καὶ αὐτὴ ἓνα τέτοιο κόσμημα, ἤρχισε νὰ τὰ βάζῃ τώρα καὶ μὲ τὸν ἄνδρα της «ποὺ δὲν ἀξιώθηκε ἀκόμη νὰ δῇ ἀπὸ τὰ χέρια του ἓνα χάρισμα σὰν αὐτὸ τῆς προκομμένης ἀδελφῆς του». Ἀλλὰ ἂν δὲν ἀξιώθηκε ἀκόμη ἕως τώρα, ἦτο φόβος δυστυχῶς νὰ τὸ ἐπιτύχῃ πολὺ ὀλιγώτερον εἰς τὸ μέλλον, διότι ὁ Γεράσιμος της ἀνύπανδρος δὲν κατώρθωνε νὰ κερδίξῃ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα, πόσο μᾶλλον τώρα ποὺ ἦτο στεφανωμένος. Καὶ ὁ φόβος αὐτὸς ἐδαιμονίζε τὴν Βασίλω, καὶ ὅλο εἰς τὰ κάρβουνα ἐπατοῦσε, καὶ ὅλο ἐκαταφλέγετο ἡ καρδιά της ὅσον ἔβλεπε ὅτι ὁ λαιμός της δὲν εἶναι δεμένος μὲ χρυσὴν ἀλυσίδα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν νὰ κρέμεται ἐπιδεικτικὰ-ἐπιδεικτικὰ ἓνα πεντάλιρον εἰς σχῆμα καρδιάς. Καὶ ὅμως εἶχε ἄλλας σπουδαίας ἀφορμὰς νὰ παρηγορῇται κάπως περισσότερο τώρα, διότι ἡ Χρυσανγὴ εἶχε καταντήσῃ, ἀφ' ὅτου ὁ ἄνδρας της τῆς ἀπηγόρευσε αὐστηρὰ νὰ ξενοδουλεύῃ, εἰς ἀθλιεστάτην κατάστασιν. Πράγματι ἡ ζωὴ της τώρα εἶχε γίνῃ ἀνυπόφορη. Ὁ Πετριτὴς, ἀκαμάτης πάντοτε, ἐνοοῦσε νὰ καλοπερνᾷ εἰς βάρος τῆς γυναίκας του, ἀλλὰ ἡ Χρυσανγὴ δὲν ἐκέρδιζε πιά τίποτε, καὶ ὅμως ἔπρεπε νὰ τὸν τρέφῃ. Καὶ βέβαια ἔκαμνε πολὺ ἄσχημα, ἡ κουτὴ : «Κουτὴ αὐτὴ! Μωρ' ἔννοια σου, καὶ τᾶχει τετρακόσια! Τὶ δηλαδή, ἔπρεπε νὰ μὴν ἀκούῃ τὸν ἄντρα της καὶ νὰ ξενοδουλεύῃ; Κι ἂν τὴν σκότωνε; θᾶλεγε κι ὅλα ὁ κόσμος πὼς ξεδικήθηκε τὴν τιμὴ τοῦ σπιτιοῦ του, καὶ τότες ἡ

νύφη της θὰ φούσκωνε καὶ θὰ φώναζε μέρα - νύχτα: «Δὲν σᾶς
 τᾶλεγα ἐγὼ πὼς ἡ βρωμογυναιῖκα αὐτὴ ἦτον πόρνη»; Ἄ! μαῖμοῦ,
 ἔννοια σου καὶ δὲν θὰ τὸ ἀπολαύσης ποτὲ αὐτό!—Μὰ καλὰ, ἄς
 ἦναι, ἄς μὴ ξενοδουλεύῃ γιὰ νὰ μὴ τῆς βγῇ τὸ κακὸ ὄνομα· ἀλλὰ
 μιὰ φορὰ ποὺ τὴν σκοτώνει στὸ ξύλο ὁ ἄντρας της κ' εἶναι καὶ
 μεθύστακας κι ἀκαμάτης, ἄς ζητήσῃ διαζύγιο, ἀδελφέ, τέλος πάντων!
 —Εὐγέ σου! τώρα πάτησες στὴν πῆττα! Καὶ τί θὰ πῇ πάλοι ὁ
 κόσμος, δηλαδὴ αὐτὴ ἡ στρίγγλα ἡ νύφη της; Θὰ μισοκλειῇ τὸ μάτι
 της, θὰ ξεροβήχῃ καὶ θὰ λήῃ: «Δὲν τᾶλεγα ἐγὼ πὼς κάτι λάκκον
 ἔχ' ἡ φάβα; Αὐτὴ γιὰ νὰ θέλῃ νὰ χωρίσῃ τὸν ἄντρα της, κάποιον
 θάγαπάῃ—Κάποιον μονάχα; Δὲν λὲς ὅλο τὸν κόσμο! Ἄμὴ ἔτσι
 ἀπὸ καλωσύνη της αὐτὴ ἐγύριζε δεξιὰ κι ἀριστερὰ νὰ ξενοδουλεύῃ
 καὶ νὰφίρῃ το νοικοκυρεῖό της ὅλη τὴν ἡμέρα; Ὁ κακομοίρης ὁ
 Πετριτῆς ποῦ νὰ φαντασθῇ, ὁ βλάκας, πὼς ἡ γυναῖκά του δὲν τοῦ
 ζήλεψε βέβαια τὴ στραβοποδαριά του, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὸν ἔχῃ ἀποκ-
 κοῦμπι καὶ σκέπῃ στὲς ἀτιμίες της! Εἶχα ἄδικο λοιπόν, σᾶς ξανα-
 ρωτῶ, νὰ λέω πὼς ἡ Χρυσανγὴ εἶναι κακῆς διαγωγῆς»; —Νὰ σκάσης
 ὅμως, στρίγγλα, τέτοιο πράγμα δὲν θὰ τὸ ἀπολαύσης ποτέ, σοῦ τὸ
 ξαναλέω!» Καὶ ναὶ μὲν δὲν ἀπέλυνε, ἕως τώρα τοῦλάχιστον, ἡ
 Βασίλω τέτοιον θρίαμβον, ἀλλὰ μολοντοῦτο ἡ Χρυσανγὴ ἀρχίνησε
 νὰ στερεῖται καὶ τὸ ψωμί. Ὅ,τι εἶχε καὶ δὲν εἶχε τὸ ἐξέκαμε καὶ δὲν
 τῆς ἔμειναν παρὰ μερικὰ χρυσαφικά πολὺ μικρᾶς ἀξίας καὶ τὸ
 μονάκριβο πεντάλιό της. Ὅσον ὅμως καὶ ἂν ἐπάλαισε νὰ μὴ
 ξεκάμῃ καὶ τὰ χρυσαφικά της, ἡ ἀνάγκη τὴν ἐβίαζε νὰ τὰ
 πουλήσῃ. Ἄχ! ἐδῶ τὰ εὔρισκε ἄσχημα ἡ μαύρη Χρυσανγὴ.
 Νὰ δώσῃ τὰ χρυσαφικά της μία γυναῖκα ἕνας λόγος εἶναι! Πόσα
 πράγματα, πολυτιμότερα ἀκόμη ἀπ' αὐτά, δὲν τῆς ἤρχετο νὰ δώσῃ διὰ
 νὰ μὴ τὰ στερεθῇ ἀπὸ πάνω της! «Μὰ τί πολυτιμότερα πράγματα
 λοιπὸν εἶχε ἀκόμη ἡ καϋμένη ἡ Χρυσανγὴ, ἡ φτωχή, ποὺ δὲν εἶχε καὶ
 ψωμί νὰ φάῃ τώρα; Ἄ! ναί! εἶχε τὴν τιμὴ της, θέλεις νὰ πῇς! Ἄχ!
 νὰ μποροῦσε θὰ τὴν ἔδινε κι αὐτήν, ἀλλὰ εἶναι ἀδύνατο! Αὐτὴ νάτι-
 μάσῃ τὰ στέφανά της; Μὰ Χριστὸς καὶ Παναγία!»—Καλὰ, μπράβο
 σου, Χρυσανγὴ! Εἶσαι τίμια γυναῖκα, ποιὸς τὸ ἀρνεῖται; Πούλησε λοι-
 πὸν τὰ χρυσαφικά σου! δὲν σοῦ λέω νὰ πουλήσῃς καὶ τὸ πεντάλιό
 σου—ξέρω πὼς αὐτὸ εἶναι μεγάλη βλακεία καὶ νὰ τὸ φαντασθῇ κα-
 νεῖς, γιὰτὶ οὔτε ἐνέχυρο δὲν θὰ τὸ βάλῃς ποτέ! ποτέ! ποτέ!—Σκάσε,
 στρίγγλα, Βασίλω, καὶ δὲν θὰ ἀπολαύσης οὔτε αὐτό, ποτέ! ποτέ! ποτέ!
 —Ἄλλὰ τὰ χρυσαφικά σου πούλησέ τα τοῦλάχιστον!—Ἄχ! ἂν μπο-
 ροῦσε νὰτὰ πουλήσῃ καὶ νὰ μὴ τὰ πουλήσῃ ὅμως;—Καὶ πὼς γίνεται
 αὐτό;—Νά! ἔτσι, τὸ πολὺ-πολὺ νὰ πάῃ νὰ τὰ βάλῃ ἐνέχυρο!—Καλὴ

ιδέα, μὰ ἄν δὲν ἔχη νὰ τὰ βγάλῃ ἔπειτα, τί γινόμαστε; Θὰ πάρῃ καὶ τὴ μισή τους ἀξία, θὰ τὰ χάσῃ κι ὅλα! Ἄχ! ἂν εὐρισκότανε κανένas καλὸς χριστιανὸς νὰ τοῦ τὰ δινε στὴν ἀξία τους, ἂν εἶναι δυνατό, μὲ τὴ συμφωνία ὅμως νὰ μὴ τὰ πουλήσῃ ποτέ!... Καλὸς χριστιανός; καὶ ποιός; καὶ ποῦ νὰ τὸν βρῆς σήμερα; Πρέπει νᾶναι κανένas πὺν κᾶπως νὰ ἐνδιαφέρεται γι' αὐτήν, στενός της γνώριμος, καλὸς ἄνθρωπος, συγγενής της εὐκατάστατος. Συγγενής της; Καὶ ποιὸς ἀπὸ τὸ συγγενολόγι της ἔχει παράδες; Ὅλοι ἐπὶ ξύλου κρεμάμενοι εἶναι!... Ὅλοι;... ὄχι, καλέ, ἔχασες, φαίνεται, τὸν κουμπάρο σου, τὸ Μαντζαβίνο!— Ἀλήθεια, τί βλάκισσα πὺν εἶναι τόσον καιρὸ νὰ μὴ τὸν συλλογισθῇ!... Ἡ ντροπή, βλέπεις, νὰ μὴ μάθῃ ὁ κουμπάρος τί φτώχεια τραβάει δὲν τὴν ἄφινε νὰ τὸν σκεφθῇ! Καὶ τί καλὸς ἄνθρωπος ὁ κακομοίρης! Μονάχα μὲ τὸ μαγαζάκι του ἔχει νὰ κάμῃ! Ἐκεῖ πάντα τρώει, πάντα πίνει, πάντα κοιμᾶται καὶ μονάχα τὴ χωρίστρα του κυττάζει! Οὔτε ἔρριξε ποτέ του ματιὰ ὑποπτη στὴ Χρυσauγὴ του, ἄφ' ὅτου στεφανώθηκε! Νὰ δῆς πὼς ὁ κουμπάρος μου αὐτὸς θᾶναι ὁ καλύτερος ἄνθρωπος πὺν θὰ μ' εὐκολύνῃ στὴν ἀνάγκη μου χωρὶς νὰ μάθῃ κανένas τίποτε!... Τί βλάκισσα, τί χτήνος, ἀλήθεια, νὰ μὴ τὸν συλλογισθῶ τόσον καιρὸ! Ὅς αὐτὸν θὰ βάλω ἐνέχυρο τὰ χρυσαφικά μου.— Ποιὸς ξέρεῖ; μπορεῖ καὶ νὰ μοῦ δανείσῃ παράδες χωρὶς καὶ νὰ μοῦ τὰ κρατήσῃ, ἔτσι γιὰ χάρι τῆς κουμπαριάς μας.... Ὅς αὐτὸν θὰ πάω! Ὅς αὐτὸν πρέπει νὰ πάω!»

Κ' ἐπῆγγε πράγματι ἡ Χρυσauγὴ εἰς τὸ μαγαζάκι τοῦ κουμπάρου της κρυφὰ ἀπὸ τὸν ἄνδρα της. Ὁ Μαντζαβίνος, μολονότι ἔστεφάνωσε τὴν Χρυσauγὴν καὶ τὸν Πετριτὴ καὶ εἶχεν ἀναφαίρετα δικαιώματα νὰ μπαίνῃ καὶ νὰ βγαίνῃ εἰς τὸ σπίτι τους, δὲν ἔπατοῦσε ποτέ εἰς αὐτό, ὅλος δὲ ὁ κόσμος καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος εὗρισκε ὅτι ἔκανε πολὺ καλὰ νὰ μὴν ἔχη πολλὰς σχέσεις μὲ τοὺς κουμπάρους του. Καὶ ἡ μὲν Χρυσauγὴ τὸν ἐδικαίωνε, διότι ἐπίστευε ὅτι ὁ Μαντζαβίνος δὲν τὴν ἐπισκέπτεται διὰ νὰ μὴ τῆς περάσῃ ὑποψία ὅτι θέλει καὶ τώρα ἀκόμη νὰ τῆς κἀνῃ τὰ γλυκὰ μάτια, ὁ δὲ Πετριτὴς, ζηλιάρης διὰ τὰ κάλλη τῆς γυναίκας του, καὶ μάλιστα ἄφ' ὅτου τοῦ ἄνοιξε τὰ στραβά του ὁ Γεράσιμος ὅτι κάνει ἄσχημα νᾶφίῃ τὴν Χρυσauγὴν του νὰ ξενοδουλεύῃ, ἦτο πολὺ εὐχαριστημένος μὲ τὴν ἐπιφυλακτικότητα τοῦ κουμπάρου του ἡ δὲ Βασίλω καὶ ὁ ἄνδρας της ἐπίστευαν ὅτι ὁ Μαντζαβίνος ἀποφεύγει νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ σπίτι τους ἀπὸ τὴν μεγάλην ἐντροπὴν του, «γιατὶ ἔχαμε τὴ γαῖδουριά νὰ μὴ τοὺς χαρίσῃ τίποτε στοὺς γάμους των.» Ἐκεῖνος ὅμως πὺν εἰς τὴν ὁρθότερα ἀπὸ ὅλους ὅτι κάνει πολὺ καλὰ νὰ μὴν ἔχη πολλὰς σχέσεις οὔτε μὲ τὸ σπίτι τοῦ Πετριτὴ οὔτε μὲ τοῦ Γερασίουμου ἦτον ὁ ἴδιος ὁ Μαντζαβίνος. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος,

ὅσον ἐπερνοῦσε ὁ καιρὸς μετὰ τοὺς γάμους τοῦ Πετριτῆ, τόσον ἐδαιμονίζετο νάπολαύσῃ τὴν Χρυσανγὴν, «ἔτσι ἀπὸ δίκαιη ἐκδίκησι», καὶ κοντὰ εἰς αὐτὴν νάτιμάσῃ καὶ τὴν Βασίλω, «ἔτσι γιὰ νὰ λάβῃ μεγαλύτερη ἱκανοποίησι ἢ φιλοτιμία του.» Ἐν τούτοις, παρ' ὅλο τὸ φλογερὸν ἐρωτικὸ μῖσός του κατὰ τῆς γυναίκας τοῦ Πετριτῆ, ἐφαίνετο γεμάτος καλωσύνη καὶ γαλήνη, διότι, ἀφ' οὗ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐσκέπτετο ποῖον δρόμον νάκολουθήσῃ διὰ νὰ τὸν φέρῃ συντομώτερα εἰς τὸ τέρμα τῆς ἐπιθυμίας του, εὔρε ὅτι ἡ ἀσφαλέστερη μέθοδος εἶναι νὰ δείξῃ ὅτι δὲν ἐνδιαφέρεται διόλου καὶ διὰ τὴν Βασίλω καὶ τὸν Γεράσιμον καὶ τὸν Πετριτῆ, ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ τὴν Χρυσανγὴν του. Μολαταῦτα τὴν παρακολουθοῦσε μὲ τὴν μεγαλύτερην προσοχήν, κ' ἐγνώριζε ὅλα τὰ καθ' ἕκαστα τοῦ βίου της, καὶ ὑπελόγιζε μὲ τὰ δευτερόλεπτα πότε ἐπάνω-κάτω θὰ πέσῃ ἢ ἴδια εἰς τὰ νύχια του, καὶ εἶχε πάρῃ ὅλα τὰ κατάλληλα μέτρα, καὶ διέγραψε μὲ τὸ νῦ καὶ μὲ τὸ σῖγμα τὴν τακτικὴν ποὺ θάκολουθοῦσε εἰς τὴν ἐκστρατείαν του κατὰ τῆς Χρυσανγῆς διὰ νὰ κυριεύσῃ τὸ δυσάλωτον αὐτὸ φρούριο, μετὰ τὸ ὁποῖον ἢ καταστροφὴ καὶ τῆς τιμῆς τῆς Βασίλως ὑπελόγιζε ὅτι θὰ ἦτο ζήτημα ὥρων· διότι ἐμυρίζετο ὁ ἐρωτοκτυπημένος Μαντζαβῖνος ὅτι ἡ γυναῖκα τοῦ Γερασίμου, ὅπως ὠνειρεύετο νὰ φορέσῃ καὶ αὐτὴ ἓνα πεντάλιρο μὲ σχῆμα καρδιάς καὶ ὅπως ἦτον ἄσχημη κ' ἔσερνε μολαταῦτα ἀπὸ τὴ μύτη τὸν εὐμορφον Γεράσιμόν της, ἦτο πολὺ εὐκολώτερο νὰ πουλήσῃ τὴν τιμὴν της καὶ νὰ τὴν πουλήσῃ μάλιστα προθυμότερα εἰς ἓνα ἀσχημάνθρωπον ὅπως τὸν Μαντζαβῖνον, ἀφ' οὗ εὐμορφότερον ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν Γεράσιμόν της δὲν θὰ ἤμποροῦσε βέβαια νὰ εὔρῃ καὶ ἀφ' οὗ ἡ γυναῖκα—τὸ ἐγνώριζε καὶ αὐτὸ ὁ παμπόνηρος Μαντζαβῖνος—ἀγαπᾷ πάντοτε μετὰ τὰ γλυκὰ νὰ δοκιμάζῃ καὶ τὰ ξυνὰ φρούτα καὶ μετὰ τὰ ξυνὰ τὰ γλυκὰ καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων. Ὅταν λοιπὸν ἔξαφνα ἓνα πρωτὶ ἐμάτιασε τὴν Χρυσανγὴν νὰ ἔρχεται εἰς τὸ μαγαζάκι του, ἀμέσως ἄνοιξε τὸ συρτάρι, ὅπου ἐφύλαττε τὰ χρήματά του, κ' ἐκαταγίνετο ἀφώσιωμένος καθ' ὀλοκληρίαν νὰ μετρᾷ δραχμές, πεντάφραγκα καὶ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε, ὅταν τὸν ἐκαλημέρισε ἡ κουμπάρρα του, ἤρχισε ἀκριβῶς νὰ κυττάζῃ καλὰ-καλὰ ἓνα ἑκατοστάρικο εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἀπὸ φόβον μήπως ἦτο κάλπικο, καὶ τόσῃν προσήλωσιν εἶχε εἰς τὴν ἐξέλεγξιν τοῦ πολυτίμου αὐτοῦ χαρτιοῦ, ὥστε δὲν ἤκουσε διόλου τὸν χαιρετισμὸν τῆς Χρυσανγῆς, ἢ ὁποία, ἐρεθισθεῖσα καὶ ἀπὸ τὴν θεάν τοῦ θησαυροῦ τοῦ Μαντζαβῖνου, τὸν ἐκαλημέρισε καὶ δευτέραν φορὰν ζωηρότερα καὶ τρυφερά. Ὁ Μαντζαβῖνος τότε ἔδειξε μεγάλην ταραχὴν κ' ἐφώναξε: «Ἐ! ποιὸς εἶναι;», καὶ ὅταν ἀντίκρουσε τὴν Χρυσανγὴν, ἔδειξε ἐκπληξιν, καὶ ἀφήσας πεταμένον ἐδῶ κ' ἐκεῖ τὰ χρή-

ματὰ του ἐφάνηκε διαχυτικώτατος καὶ ἤρχισε νὰ τῆς λέγῃ καὶ νὰ τῆς ξαναλέγῃ: «Καὶ πῶς τό παθες, κουμπάρα μου, νὰ μ' ἐπισκεφθῇς! καὶ πόσο μ' εὐχαριστεῖ πού σέ βλέπω, ἄν καὶ λυποῦμαι πολὺ νὰ σέ βλέπω τόσο καταβλημένη· ἡ μισὴ γίνηκες! Ἐσὺ εἶσαι, καλέ, ἡ κυρὰ Χρυσανγῇ, ἣ ὁ ἴσκιος τῆς; Πῶς κατάντησες ἔτσι; Τί ἔπαθες; Ἡ ἄλλη κουμπάρα μου, ἡ Βασίλω, εἶναι μιὰ χαρὰ...

— Καὶ πέντε γέλοια! ἐφώναξε τέλος ἀπότομα ἡ Χρυσανγῇ, ἡ ὁποία, ὅσο μὲν ὠμιλοῦσε διὰ τὸν ἑαυτὸν τῆς ὁ Μαντζαβῖνος, περιορίζετο νὰ τὸν ἀκούῃ μόνον καὶ νὰ κατατρῶγῃ τὸ ἑκατοστάριό του· ὅταν ὅμως τῆς ἔκαμε λόγον διὰ τὴν Βασίλω, ἐξέχασε ὅλα καὶ τὸν διέκοψε διὰ νὰ πῇ κάτι προσβλητικὸ διὰ τὴν νύφη τῆς. Ἀλλὰ ὁ Μαντζαβῖνος ἐξηκολούθησε:

— Μολαταῦτα ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς ἡ Βασίλω εἶναι καλὴ νοικοκυρά, ἄν καὶ τᾶχει μαζί μου, δὲν ξέρω γιατί... Ξέρεις ἐσύ, κυρὰ Χρυσανγῇ;

— Ξέρω πού νὰ ξεραθῇ! Εἶναι ζηλιάρα καὶ φθονεροῦ, κουμπάρε μου!

— Καὶ γιατί;

— Γιατί δὲν τῆς ἔκαμες χάρισμα ἓνα πεντάλιρο σὰν τὸ δικό μου!

— Μπᾶ! τόσο εὐκόλο πρᾶμα! Νὰ τό ξερα, σὲ βεβαιώνω πῶς θὰ τῆς ἔκανα χάρισμα δυὸ πεντάλιρα — καὶ θὰ τῆς τὰ κάμω βέβαια, κουμπάρα μου, γιὰ νὰ μὴν τᾶχῃ μαζί μου...

Εἰς τὰ λόγια αὐτὰ ἡ Χρυσανγῇ ἐνόμισε ὅτι οἱ οὐρανοὶ ἔπεσαν κ' ἐπλάκωσαν τὴν καρδιά τῆς, καὶ δὲν ἐκρατήθηκε κ' ἐφώναξε, ἡ κουτὴ, ἄν καὶ ἦτον ἔξυπνη γυναῖκα:

— Ὁχι, κουμπάρε μου, νὰ ζήσης! μὴ μοῦ κάμῃς τέτοια προσβολή! Ἐξ αἰτίας τῆς Βασίλως μὲ βλέπεις 'ς αὐτὰ τὰ χάλια! Ἐξ αἰτίας τῆς, κουμπάρε μου, ἔρχομαι τώρα νὰ σὲ θερμοπαρακαλέσω νὰ μοῦ δανείσῃς λίγα χρήματα, γιατί βρίσκομαι σὲ μεγάλες στενοχώριες... Αὐτὴ ἔπεισε τὸν ἄντρα μου, τὸν προκομμένο, νὰ μὴ μ' ἀφίνῃ νὰ ξενοδουλεύω... Ἀχ! τί στραβὴ ἤμουνα νὰ πάρω τέτοιον ἀνάποδον ἄντρα... Ἀχ! συμφορὰ μου! ἄχ! κουμπάρε μου!...

Καὶ ἡ Χρυσανγῇ ἤρχισε νὰ κλαίῃ, Κύριος οἶδε ἐὰν ἀπὸ πικρὴν μετάνοιαν διὰ τὸν σύζυγον πού ἐδιάλεξε, ἢ ἀπὸ λύσσαν, διότι ὁ Μαντζαβῖνος ἠμποροῦσε νὰ χαρίσῃ καὶ δύο πεντάλιρα εἰς τὴν νύφη τῆς, ἢ καὶ διότι ἠθέλε μὲ τὰ δάκρυά τῆς νὰ συγκινήσῃ τὸν εὐκατάστατον κουμπάρον τῆς. Ἐγώ, διὰ νὰ ἦμαι πάντα μέσα, διότι δὲν εἶμαι διόλου καρδιογνώστης τῶν γυναικῶν, νομίζω ὅτι καὶ διὰ τὰ τρία μαζί ἤρχισε νὰ θρηνηῇ ἡ καυμένη ἡ Χρυσανγῇ. Καὶ τὰ κλάυματά τῆς δὲν εἶχαν τελειωμούς, καὶ μάτην ὁ Μαντζαβῖνος τὴν ἐπαρηγοροῦσε κατ'

ἀρχὰς μὲ ἐπιτυχημένα λόγια, καὶ γράφω «κατ' ἀρχάς», διότι, ὅσον ἔκλαιε ἡ Χρυσανγὴ, τόσο καὶ τὰ παρηγορητικὰ λόγια τοῦ κουμπάρου τῆς ἐγίνοντο θερμότερα, τρυφερώτερα, περιπαθέστερα καὶ ἀσυνάρτητα μαζί, καὶ τὰ μάτια του ἤρχιζε νὰ φλογίζῃ τὸ πάθος τῆς λαγνείας, καὶ τὰ χεῖλη του ἔτρεμαν, κ' ἐκιτρίνισε, κ' ἐξέχασε καὶ αὐτὸς τώρα —Ρωμῶς πάντα!—τὰ στρατηγικά του σχέδια πρὸς ἄλωσιν τοῦ δυσπορθήτου φρουρίου, καὶ ἡ ἔφοδος κατ' αὐτοῦ ἐγίνηκε κἄπως γληγορώτερα τοῦ δέοντος, καὶ ἀπὸ τὰ λόγια λοιπόν, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, προέβη εἰς ἔργα, μολονότι ἔτρεχε κίνδυνον νὰ τὸν ματιάσῃ καὶ κανένας διαβάτης, καὶ τὴν ἐπλησίασε, καὶ πρῶτα-πρῶτα τῆς ἐκτυποῦσε τοὺς ὤμους ἐλαφρὰ-ἐλαφρὰ καὶ τῆς ἔλεγε ψευδίζων: «Παῦσε λοιπόν, κυρὰ κουμπάρα, μὴ κάνεις ἔτσι! Μὲ λυπεῖς κ' ἐμένα!» Ἀλλὰ ἡ Χρυσανγὴ τόσο τώρα περισσότερον ἔκλαιε, πάλαι Κύριος οἶδε διατί. Καὶ τότε πιά καὶ ὁ Μαντζαβῖνος, διὰ νὰ τὴν καθησυχάσῃ ἐπὶ τέλους, ἔκαμε νὰ τὴν χαϊδεύσῃ καὶ εἰς τὸ πρόσωπο καὶ παρ' ὀλίγον καὶ νὰ τῆς φιλήσῃ τὰ τρυφερώτατα χεῖλη. Τότε ὅμως τῆς Χρυσανγῆς διὰ μιᾶς ἐστείρευσαν οἱ δακρυγόνοι ἀδένες, κ' ἐκύτταξε κἄπως ἄγρια τὸν κουμπάρον τῆς, ὁ ὁποῖος, ἀντιληφθεὶς ἀμέσως ὅτι ἐθαλάσσωσε παράκαιρα τὰ στρατηγικά του σχέδια, ἔπηρε, διὰ νὰ τὰ ἐκτελέσῃ δύο φορὲς ἀκριβέστερα, ὕψος δεσπότητος καιρίως προσβλημένου, καί, πέρα καὶ πέρα πάλιν ἀνακόλουθος ἀπέναντι τῆς Χρυσανγῆς, τῆς εἶπε ἀπότομα, σχεδὸν ἄγρια:

— Τί θέλεις λοιπόν ἀπὸ μένα, κουμπάρα;

Ἡ γυναῖκα τοῦ Πετριτῆ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν τοῦ Μαντζαβίνου τᾶχασε κ' ἐψιθύρισε ἱκετευτικά:

— Κουμπάρε μου, ἔφερα κάτι χρυσαφικά νὰ σοῦ τὰ δώσω ἐνέχυρο γιὰ λίγα λεφτά...

— Καὶ ποῦ νὰ βρῶ λεφτά νὰ σοῦ δώσω στὴ σημερινὴν ἐποχὴ; ἐφώνησε ὁ Μαντζαβῖνος, ἐν ᾧ τὰ πεντάφραγκα καὶ τὸ ἑκατοστάρικο ξαπλωμένα εἰς τὸν μπάγκον του διεμαρτύροντο διὰ τὴν πρόστυχη ψευτιά του.

— Ποῦ νὰ βρῆς λεφτά, καλὲ κουμπάρε μου! τοῦ εἶπε ἡ Χρυσανγὴ ἐκκληκτικῇ, καὶ ὅλο ἐκύτταζε τὸ ἑκατοστάρικο.

— Δὲν σοῦ λέω πὼς πεθαίνω τῆς πείνας, ἀπήντησε σοβαρὰ πάντα ὁ Μαντζαβῖνος, ἀλλὰ σήμερα κάθε φρόνιμος ἄνθρωπος φοβᾶται νὰ ἐμπιστευθῇ καὶ τὸν ἴσκιο του... Μολοντοῦτο δός μου νὰ δῶ τί χρυσαφικά ἔχεις...

Ἡ Χρυσανγὴ τότε τοῦ ἔδειξε τοὺς θησαυροὺς τῆς ὅλους ἐκτὸς τοῦ πενταλίου, ἐννοεῖται! Ἀλλ' ὁ Μαντζαβῖνος ἀφ' οὗ ἔκαμε ὅτι ἐξήταξε καλὰ-καλὰ τὰ χρυσαφικά τῆς, ἔπειτα ἐχαμογέλασε καὶ τῆς εἶπε κινῶν τὸ κεφάλι:

— Κουμπάρα μου, τί ἀξίζουν αὐτὰ τὰ πράματα; Τίποτε! Τὸ πολὺ-πολὺ καμμιὰ εἰκοσαριά δραχμές. Εἶναι ὅλα σιδερένια καὶ βαμμένα σὲ πρόστυχο χρυσάφι. Ὡστε δὲν μπορῶ νὰ σοῦ δώσω τίποτε. Ἀλλά...

— Ἀλλά; ἐψιθύρισε ἡ Χρυσανγή.

— Ἀκουσε, κουμπάρα μου, τῆς εἶπε ἐμπιστευτικά ὁ Μαντζαβῖνος. Ἐγὼ ξέρω πὼς ἐσὺ δὲν θέλεις νὰ ἐκτεθῇς στὸν κόσμον πὼς βάζεις ἐνέχυρο τὰ πράματά σου γιὰ νὰ μὴ τὸ μάθῃ ἡ Βασίλῳ καὶ χαρῇ...

— Ναί, ἡ βρωμα! Ἀχ! κουμπάρε μου, βοήθησέ με ἔς αὐτὴ τὴν περίστασι καὶ ὁ Θεὸς θὰ σοῦ τὸ ἀνταποδώσῃ χίλιες φορές!..

— Εἶμαι βέβαιος ἀκόμη, ἐξηκολούθησε μὲ μακιαβελικὴν σατανικότητα ὁ Μαντζαβῖνος χωρὶς νὰ παντήσῃ διόλου εἰς τὰ λόγια της, ὅτι καὶ νὰ θέλῃς νὰ πᾶς τώρα ἀλλοῦ πουθενὰ νὰ βάλλῃς ἐνέχυρο τὰ τιποτένια αὐτὰ χρυσαφικά σου, δὲν θὰ τὸ κάμῃς, ἀφ' οὗ θὰ φοβᾶσαι νὰ μὴν ἐξιστορίσω τὰ χάλια σου στὴ Βασίλῳ...

— Αὐτὸ δὲν θὰ τὸ κάμῃς ποτέ, κουμπάρε μου! δὲν εἶν' ἔτσι;

— Καὶ βέβαια δὲν θὰ τὸ κάμω! Νὰ τὸ γνωρίζῃς καλὰ αὐτό! Ἀλλὰ ἔλα ποὺ καὶ ὁ Θεὸς νὰ σοῦ τὸ πῇ, δὲν θὰ τὸ πιστεύῃς ἀπὸ τὴν ἔχθρα ποὺ αἰσθάνεσαι γιὰ τὴ Βασίλῳ, καὶ γι' αὐτὸ εἶμαι ὑπερβέβαιος, σοῦ τὸ ξαναλέω, πὼς μόνον σὲ μένα θὰ καταφύγῃς γιὰ νὰ σοῦ δανείσω χρήματα....

— Καὶ τώρα λοιπὸν δὲν θὰ μοῦ δανείσῃς; εἶπεν ἐκπληκτὴ ἡ Χρυσανγή.

Ναί, κουμπάρα μου, θὰ σοῦ δανείσω, ἀλλὰ ἄνθρωποι εἴμαστε, καὶ—ξέρω, κ' ἐγὼ τί συμβαίνει αὔριο; Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐξασφαλίσω τὸν παρὰ μου πρῶτα!

— Εἶμαι πρόθυμῃ, κουμπάρε μου, νὰ σοῦ κάμω χαρτί!

— Κουτὴ ποὺ εἶσαι! Καὶ δὲν σοῦ κόβει πὼς ἂν μοῦ κάμῃς χαρτὶ καὶ πεθάνω ξάφνου—ἄνθρωποι εἴμαστε, λέω!—θὰ μάθῃ ὅλος ὁ κόσμος καὶ πρώτη-πρώτη ἡ Βασίλῳ πὼς ἐγὼ σοῦ δάνειζα καὶ ζοῦσες τόσον καιρὸ καλὰ καὶ περὶ καλὰ χωρὶς νὰ δουλεύῃς, καὶ τότε πιά τότε μαῦρο φεῖδι ποὺ ἔφαγε κ' ἐσένα ζωντανὴ κ' ἐμένα πεθαμένο! Ἡ Βασίλῳ θὰ φωνάξῃ: «Βέβαια τῆς δάνειζε ὁ κουμπάρος της χιλιάδες δραχμές! Δανεικὲς καὶ ἀγύριστες! Ἔτσι πετοῦν τοὺς παράδες χωρὶς κρυφούς σκοπούς; Τί βλάκας ἀλήθεια αὐτὸς ὁ Πετριτὴς νὰ μὴ μυριστῇ πὼς ἡ γυναῖκά του τὰ ἔχε ψήσει μὲ τὸ Μαντζαβῖνο!» Κ' ἐγώ, κυρὰ Χρυσανγή, εἶμαι τίμιος ἄνθρωπος καὶ δὲν θέλω μετὰ τὸ θάνατό μου ν' ἀτιμασθῇ ἡ οἰκογένειά μου...

Οἱ λόγοι οὗτοι, εἰς τοὺς ὁποίους τὴν πρώτην θέσιν εἶχε πάντα τὸ νομα τῆς Βασίλως, ἐτρόμαξαν τὴν Χρυσανγήν καὶ εἶδε φῶς φανερὸ

ὅτι ὁ Μαντζαβίνος εἶχε μεγάλο δίκαιο νὰ μὴ θέλῃ νὰ τοῦ κάμῃ χαρτί. Εἶπε λοιπὸν ἀποροῦσα:

— Ἀλλὰ τότε, κουμπάρε μου, τί πρέπει νὰ κάμω γιὰ νὰ μοῦ δανείσῃς χρήματα;

— Κυρὰ Χρυσσαυγὴ, τῆς ἀπήντησε εὐγενέστατα ὁ Μαντζαβίνος, μάθε πὼς ἐγὼ ἐνδιαφέρομαι γιὰ τὴν τιμὴ σου, ὅσο δὲν ἐνδιαφέρεται κανένας ἄνθρωπος στὸν κόσμο!

— Τὸ πιστεύω καὶ σ' εὐχαριστῶ πολὺ, κουμπάρε μου, τοῦ εἶπε συγκινημένη ἡ γυναῖκα τοῦ Πετριτῆ.

— Καὶ μὴ φοβᾶσαι καὶ δὲν θάφῃσω ἐγὼ αὐτὴ τὴ στρίγγλα τὴ Βασίλῳ νὰ χαρῇ γιὰ τὴ δυστιχία σου!

— Ναὶ ποὺ νὰ σὲ πολυχρονίζῃ ὁ Θεός!

— Λοιπὸν, κουμπάρα μου, ἐγὼ εἶμαι πρόθυμος νὰ σὲ βοηθῶ πάντα χρηματικῶς, χωρὶς νὰ φαίνωμαι διόλου, ἀλλὰ ἔτσι, γιὰ νάμῃ ἡσυχος, ἢ, καλύτερα, γιὰ νὰ δῶ ἂν ἔχῃς ἀληθινὰ ἐμπιστοσύνη σ' ἐμένα καί, νὰ σοῦ πῶ στὸ τέλος-τέλος τῆς γραφῆς, γιὰ νὰ κρατῶ κ' ἓνα μικρὸ ἐνέχυρο γιὰ τὰ χρήματα ποὺ θὰ σοῦ δίνω, θὰ σοῦ ζητήσω ὡς ἐγγύησι καὶ σημάδι, σοῦ τὸ ξαναλέω, ἐμπιστοσύνης 'ς ἐμέ—αὐτὸ τὸ πεντάλιρο ποὺ φορεῖς καὶ ποὺ σοῦ χάρισα στοὺς γάμους σου! . . .

— Τὸ πεντάλιρο! τὸ πεντάλιρο! κουμπάρε μου! Ἀχ! πάρε μου καλύτερα ὅ,τι ἄλλο θέλεις, μὰ ὅχι αὐτό! Εἶναι ἀδύνατο! εἶναι ἀδύνατο! εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατο, κουμπάρε μου!

Ὁ Μαντζαβίνος ἐδῶ ἐχαμογέλασε καὶ ἀπήντησε ψυχρά:

— Εἶναι τὸ πιὸ εὐκόλο προᾶμα, κυρὰ Χρυσσαυγὴ! Ἐγὼ ξέρω γιὰτί δὲν θέλεις γιὰ ὅλο τὸν κόσμον νὰ βγάλῃς ἀπὸ τὸ λαιμό σου τὸ πεντάλιρο. Ξέρεις πολὺ καλὰ πὼς ἂν τὸ καταλάβῃ ἡ Βασίλῳ θὰ χαίρεται γιὰ ὅλη τὴ ζωὴ της!

— Ἡ στρίγγλα, δὲν θὰ τὸ ἀπολαύσῃ ποτὲ ὁμως!

— Αὐτὸ λέω κ' ἐγώ!

— Μὰ πῶς, ἀφ' οὗ, κουμπάρε μου, θέλεις ἐνέχυρο τὸ πεντάλιρό μου ποὺ ξέρεις πὼς εἶναι ἀδύνατο νὰ τὸ βγάλω ἀπὸ πάνω μου; . . .

— Ὅχι, δὲν θὰ τὸ βγάλῃς, κουτὴ!

Εἰς τοὺς λόγους τούτους ἦλθε τῆς Χρυσσαυγῆς νὰ κάμῃ τὸν σταυρόν της, καὶ ἀπὸ ἐκπλήξεως εἰς ἐκπλήξιν περιπίπτουσα ἠρώτησε βλακωδῶς τὸν κουμπάρον της:

— Καὶ πῶς θὰ γίνῃ νὰ σοῦ δώσω τὸ πεντάλιρό μου ἐνέχυρο καὶ νὰ μὴ τὸ βγάλω ποτὲ ἀπὸ τὸ λαιμό μου;

— Καλέ, κουμπάρα μου, τῆς εἶπε τώρα εὐθυμα καὶ ἀδιάφορα ὁ Μαντζαβίνος, ἐν ᾧ ἐγνώριζε ὅτι ἔφθασε ἡ κραισιμώτερη στιγμὴ πρὸς

πραγματοποιήσιν τοῦ σχεδίου του, νὰ τί θὰ κάμουμε μὲ δυὸ λόγια :

Ἔχεις ἐμπιστοσύνην ἀπόλυτη ἔξέμέ;

— Μὲ τὸ παραπάνω, κουμπάρε μου !

— Ἐγὼ ὅμως δὲν ἔχω ! Σοῦ τὸ μολογῶ, κυρὰ Χρυσανγή !

— Δὲν ἔχεις δίκιο, κουμπάρε μου ! Πῶς μπορῶ νὰ σὲ πείσω πὼς ἔχεις ἄδικο ;

— Ἄν μοῦ δώσης ἐνέχυρο τὸ πεντάλιρο !

— Μὰ αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο, σοῦ εἶπα.

— Κι ἂν τὰ καταφέρω κατὰ τέτοιο τρόπο ὥστε, ὅπως σοῦ πρότεινα, κ' ἐγὼ νὰ κρατῶ τὸ πεντάλιρο καὶ σὺ νὰ μὴ τὸ βγάλῃς ἀπὸ πάνω σου ;

— Ἄ ! τότε διαφέρει ! Μὰ πῶς θὰ γίνῃ τέτοιο θαῦμα ;

— Νὰ πῶς θὰ γίνῃ : Μ' αὐτὰ τὰ χρυσαφικὰ ποὺ μοῦ δωκες θὰ σοῦ κάμω—ξέρεις πὼς εἶμαι δυνατὸς τεχνίτης !—ἓνα ἄλλο πεντάλιρο ὅμοιο κι ἀπαράλλαχτο μὲ τὸ δικό μου, κ' ἔτσι δὲν θὰ φαίνεται πὼς τὸ βαλες ἐνέχυρο . . .

— Καλὲ τί λές ! ἐπιθύρισε ἡ Χρυσανγή, καὶ ἄνοιξε πλατειὰ τὰ μάτια της ἀπὸ τὴν ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν ποὺ τῆς ἔκαμε ἡ πρότασις τοῦ Μαντζαβίνου, ἡ ὁποία, ἐφαρμοζομένη, θὰ ἔκοπτε τεχνικώτερα καὶ ἀπὸ τὸ ξίφος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου τὸν Γόρδιον δεσμὸν τοῦ περιφήμου πενταλίου. Ἡ ἐπινοητικότης αὐτῇ τοῦ Μαντζαβίνου ὅχι μόνον ἐξέπληξε τὴν Χρυσανγὴν διὰ τὴν λεπτότητά της, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔκαμε νὰ ἐκτιμῇ βαθεῖα τὸ πνεῦμα τοῦ κουμπάρου της, περισσότερον μάλιστα τοῦ πρέποντος. Ἐνθουσιάσθηκε λοιπὸν ἀμέσως ἀπὸ τὴν πρωτοτυπίαν τῆς ἰδέας τοῦ Μαντζαβίνου καὶ τοῦ ἀπήντησε ζωηρά :

— Κουμπάρε μου, θεία φώτισι σοῦ ἦλθε καὶ σκέφθηκες τέτοιο συμβιβασμό . . . μὰ τὸ πεντάλιρο ποὺ θὰ μοῦ κάμῃς θάναι ὅμοιο κι ἀπαράλλαχτο βέβαια . . .

— Καὶ πολὺ καλύτερο ἀκόμη ! . . . θὰ σοῦ τὸ κάμω νὰ λάμπῃ σὰν τὸν ἥλιο, ὅχι σὰν αὐτὸ ποὺ σοῦ χάρισα ποὺ τὸ χρυσάφι του εἶναι κατακίτρινο σὰν φλωρός καὶ παμπάλαιο σὰν νὰ τὸ δούλεψε κανεὶς ἐδῶ καὶ χιλιάδες χρόνια . . . Νὰ δῆς, ὅταν θὰ φορέσῃς αὐτὸ ποὺ θὰ σοῦ κάμω, πὼς θὰ στραβωθῇ ἡ Βασίλῳ ἀπὸ τὴ λάμψι του καὶ τὴ ζήλια της . . .

— Ναὶ τῆς στρίγγλας, τῆς ἀξίζει !

— Θὰ θαρρῇ πὼς τό δωκες νὰ σοῦ τὸ καθαρίσουν, νὰ σοῦ τὸ κάμουν πολυτιμότερο . . .

— Γεῖά σου, κουμπάρε μου, αὐτὸ θέλω κ' ἐγώ ! τὴ βροῖμα, τὴ μαῖμόν, τὴ νυφίτσα ! . . .

— Τῆς ἀξίζει, τῆς στρίγγλας ! Ἄ ! νὰ σοῦ πῶ, κυρὰ Χρυσανγή,

κ' ἐγὼ θέλω νὰ τὴν ἐκδικηθῶ, ἔτσι γιατί ἔμαθα πὼς λέει χίλια κακὰ πράματα γιὰ μένα. . . .

— Ἀργὰ τό μαθες, κουμπάρε μου! εἶπε ἡ γυναῖκα τοῦ Γερασίου κ' ἐκινούσε τὸ κεφάλι της σὰν νὰ ἤθελε νὰ τοῦ εἴπῃ: «Τόσο βλάκας ἦσουν λοιπόν!»

— Μὰ ἔννοια της, καὶ θὰ τὴν ἐκδικηθοῦμε μιὰ χαρά! . . . Τώρα ἄφησέ μου ἐδῶ αὐτὰ τά, ἃς τὰ ποῦμε, χρυσαφικά σου καὶ πέρασε μετὰ δυὸ μέρες νὰ σοῦ δώσω τὸ νέο πεντάλιρο ποὺ θὰ λάμπῃ σὰν τὸν ἥλιο καὶ ὅ,τι ἄλλο μπορέσω γιὰ τὰ πρῶτά σου ἔξοδα, κ' ἔχει ὁ Θεός! . . .

Καὶ ἡ Χρυσανγὴ ἔφυγε τέλος κάπως παρηγορημένη διὰ τὸ μαῦρο παρὸν καὶ κάπως ἐλπίζουσα διὰ τὸ σκοτεινὸ της μέλλον. . . .

ΙΩ. Α. ΓΚΙΚΑΣ